

Ko Amerika reikalauja iš Japonijos

Derybos vargu ar ką gero duosiančios

VAŠINGTONAS. Senatorius demokratas Pepperis, kuris dažnai yra laikomas Jungtinių Valstybių vyriausybės užsienio politikos reiškiu, per vieną pasikalbėjimą su spaudos atstovais pareiškė, kad Jungtinės Valstybės atmesiančios visus Japonijos mėginimus susitaikinti, net jei tatai reikštų karą. Pepperis, kaip derybų pagrindą, išklė šiuos Jungtinių Valstybių reikalavimus: 1. Japonijos pasitraukimas iš Kinijos; 2. Japonijos atlyginimas nuostolių Kinijai; 3. Pasitraukimas iš Indokinijos; 4. Atsisakymas nuo naujosios tvarkos minties. Jei Kurusus esąs atvykęs ieškoti pasisekimų pripažinimo, jis negalės tikėtis jokio supratimo. Jei karas esąs pasipriešinimo prieš „tarptautinį banditizmą, kurį pradėjusi Japonija“, sąlyga, tai karas turės būti pradėtas. Japonija mylia po mylios Azijoje nustūmusi Jungtinių Valstybių interesus.

Roosevelto bėdos dėl streikų

Amerikos darbininkų vadas atmetė Roosevelto pasiūlymą

VAŠINGTONAS. Jungtinių darbininkų profesinių sąjungų pirmininkas Lewis asmeniniame laiške Rooseveltui atmetė Roosevelto pasiūlymą nutraukti streiką anglies kasyklose. Sąjunga, kaip Lewis pažymėjo, formaliai negalinti pasisakyti dėl pasiūlymo, kol neįvyko pasitarimų komisijos posėdis. Tas posėdis paskirtas lapkričio 22 dienai.

VAŠINGTONAS. Rašte, nusiųstame CIO angliakasių profesinės sąjungos pirmininkui Lewisui ir pirmininkams trijų pilno bendrovių, kurių anglies kasyklose streikuojama, prezidentas Rooseveltas reikalauja vėl pradėti darbą. Jis siūlo konfliktą išspręsti paliekant status quo organizaciniuose klausimuose tol, kol truks „tautinės bėdos metas“, arba pavesi jį spręsti trečiųjų teismui, tačiau su sąlyga, kad jo sprendimas iš anksto bus pripažintas. Be to, Rooseveltas pradėjo tartis su geležinkelininkų profesinėmis sąjungomis ir darbdaviais, siekdamas nukreipti gruodžio 7 d. rengiamą pradėti geležinkelininkų streiką.

ANGLŲ TARNYBOJE DIRBA 25 000 AMERIKIEČIŲ TECHNIKŲ

AMSTERDAMAS. Remiantis vienu anglų žinių agentūros pranešimu, trečiadienį Londone buvo paskelbta, kad britų techninėje tarnyboje pradės dirbti 25.000 Jungtinių Valstybių technikų. Savo darbą jie pradės dar prieš Kalėdas. Jungtinių Valstybių technikų kariniai įstatymai nelies ir jie neturės atlikti karinės tarnybos.

RYTUOSE VISU SMARKUMU PUOLA KARO AVIACIJA

Anglų pradėtas puolimas Tobruko kryptimi buvo atremtas su dideliais priešui nuostoliais

RYTUOSE VISU SMARKUMU PUOLA KARO AVIACIJA

VAŠINGTONAS. Senatorius demokratas Pepperis, kuris dažnai yra laikomas Jungtinių Valstybių vyriausybės užsienio politikos reiškiu, per vieną pasikalbėjimą su spaudos atstovais pareiškė, kad Jungtinės Valstybės atmesiančios visus Japonijos mėginimus susitaikinti, net jei tatai reikštų karą. Pepperis, kaip derybų pagrindą, išklė šiuos Jungtinių Valstybių reikalavimus: 1. Japonijos pasitraukimas iš Kinijos; 2. Japonijos atlyginimas nuostolių Kinijai; 3. Pasitraukimas iš Indokinijos; 4. Atsisakymas nuo naujosios tvarkos minties. Jei Kurusus esąs atvykęs ieškoti pasisekimų pripažinimo, jis negalės tikėtis jokio supratimo. Jei karas esąs pasipriešinimo prieš „tarptautinį banditizmą, kurį pradėjusi Japonija“, sąlyga, tai karas turės būti pradėtas. Japonija mylia po mylios Azijoje nustūmusi Jungtinių Valstybių interesus.

Kovoje su Didžiąja Britanija bomba prie Faroarų buvo sužalotas vidutinio dydžio prekybos laivas. Tolesni puolimai iš oro buvo nukreipti prieš karines įmones Anglijos pietvakarių pakraštyje. Britų uostai ir toliau buvo minuojami iš oro.

Flandrijos pakraštyje sargybiniai vilkstines lydintieji laivai sėkmingai atrėmė greitųjų britų laivų puolimą be nuostolių sau. Vienas greitisis prieš laivą buvo padegtas šūviais. Spėjama, kad jis bus žuves.

Šiaurės Afrikoje jau prieš eilę dienų į pietus ir į pietvakarius nuo Sidi Omaro esančios parengtos britų pajėgos lapkričio 18 d. ėmė pulti Tobruko kryptimi. Vokiečių ir italų junginiams tuoj

pasipriešinus, į vakarus nuo Sidi Omaro buvusios sutelktos stiprios britų pajėgos buvo atremtos, padarant jiems sunkių nuostolių. Buvo sunaikinta daug priešų tankų.

BERLIN. XI. 20. DNB žiniomis iš karinių sluoksnių, sovietai su oro transporto pagalba mėgino iš apsupto Leningrado atitraukti dar 17 kariuomenės. Lapkričio 19 d. du vokiečių naikintuvų būriai pakilo, turėdami uždavinį šiemis transporto skridimams sukliudyti. Vokiečių lėktuvai pasiekė sovietų aerodromą kaip tik tuo laiku, kai 12 transporto lėktuvų, jų tarpe keli keturių motorų, ir jiems saugoti skirti naikintuvai startavo ir rinkosi virš aerodromo. Vokiečių naikintuvai tuoj metėsi į puolimą, at-

kaklioje oro kovose pralaužė sovietų naikintuvų užtvarą ir trumpu laiku numušė penkis transporto lėktuvus. Sovietai aerodromą nepaprastai stipriai buvo apsaugoję zenitine artilerija, kuri šaudė visais vamzdžiais. Nepaisant to, vokiečių naikintuvai pravedė savo puolimą, žemais skridimais sunaikino dar vieną žemėje stovintį transporto lėktuvą ir oro kovose numušė tris sovietų naikintuvus. Atlikę naikinamąjį darbą, kurio auką iš viso buvo 9 priešų lėktuvai, vokiečių junginys be jokių nuostolių sugrįžo į savo bazę.

BERLIN. XI. 20. Kovos ruože į vakarus nuo Maskvos lapkričio 19 d. vienos vokiečių šarvuotųjų divizionų šarvuotos pajėgos atmušė atkaklius stiprių sovietų šarvuotųjų ir pėstininkų priešpuolius. Vokiečių žvalgomosios dalys laiku pastebėjo sovietų ketinimus. Kai sovietų tankai prasiveržė iš vieno miško ir slinko keliais vieškeliais į vokiečių linijas, tuo pat metu vokiečių divizionas tankai puolė ir pusiauakelyje užvirė atkaklius šarvuotųjų mūšis. Vokiečių tankai iš šono perkirto kelius ir atidėję nepaprastai smarkią ugnį į vieną po kitos slenkančias sovietų šarvuotųjų voras. Šaudydami vokiečių tankai puolė sovietų milžinus ir per savo puolimą sunaikino 19 sovietų tankų. Per jų griuvėsius žygiavo vokiečių pėstininkai ir nugalejo bėgančius sovietų likučius.

VAŠINGTONAS. Užsienio reikalų ministras Hullis šiandien vėl pradėjo trečiadienį nutrauktus pasitarimus su japonų nepaprastu ambasadoriumi Kuruusu.

Britai ir sovietai pasigyrė pradėję ofenzyvą

Ką apie tai sako Berlyno kompetentingi sluoksniai

BERLIN. XI. 20. Paklausti naujienų apie karo veiksmus Šiaurės Afrikoje šiandien vakare vietiniai kompetentingi sluoksniai, nurodydami į vokiečių vyriausiosios kariuomenės vadovybės pranešimo žodžius, spaudos atstovams pavadinę „ypač pažymėtina“, kad iš vokiečių pusės jau po 36 valandų galėjo būti pranešta, jog priešų puolimas su sunkiais nuostoliais jam buvo atmuštas. Jeigu Churchillis, kaip ryšium su tuo pareiškimu Berlyno oficialiuose sluoksniuose, mano turįs atsavų rūmams papasakoti, jog britai Šiaurės Afrikoje turėję išties mėnesių laiko gerai apsiginkluoti, tai atrodo, kad anglų ministeris pirmininkas galvojęs, jog Vokietija šiuo metu miegojusi. Kaip šioje srityje toliau vyks karo veiksmas, čia manoma galima ramiai laukti. Tačiau krinta į akis tai, kad kaip čia pabrėžiama, kad bolševikų propaganda nuo vakar puola kalba apie sovietų ofenzyvą, apie sovietų smingamųjų bombonešiu puolimus ir taip pat, kad vokiečių frontas įvairiose vietose turėjęs

būti ilaužtas. Pagal čionykščių autoritetingų sluoksnių pareiškimus iš to nieko nėra teisingo. Daug greičiau, šių sluoksnių pareiškimais, yra visai priešingas dalykas, nes vokiečių frontas, kaip čia pabrėžiama, nuo Krimo iki Ladogos ežero pietinės dalies yra puolamoje padėtyje. Vokiečių karinių sluoksnių nuomone, tokios bolševikų gaudinančios žinios pagal laiką ruošiamai supuola su britų ofenzyva Libijoje, ir todėl Berlyne manoma,

kad už viso šito slepiasi tam tikri politiniai slėkimai. Apie tai, kad sovietų turimi smingamieji kovos lėktuvai yra pranašesni, tai, kaip čia pareiškama, iš viso negali būti kalbos, arba daugiausia tiek, kaip priduriama, kad bolševikų lėktuvai, yra susidūrę su vokiečių lėktuvais, įpratę nukristi. Todėl Berlyne sovietų propagandos išrasai „puolimai“ tikriausia to žodžio prasme yra pačiuoti iš oro.

Italai apie tariamąją anglų ofenzyvą

ROMA. XI. 20. Kompetentingi kariniai sluoksniai dėl trečiadienį pradėto anglų motorizuotų pajėgų puolimo Marmarikoje praneša: 1) anglų propagandos tvirtinimas, kad anglų kariuomenė jau pirmąją dieną esanti nužygiavusi 80 km, yra eilinis anglų propagandos tikslas daromas faktų išskaidymas. Faktas yra, kad anglų kariuomenė Giarabubo — Solumo li-

nijoje stengiasi sueti į sąlytį su italų kariuomene ir peržygiavo per dykumų zoną, kurioje iki šiol nebuvo nei anglų, nei italų kariuomenės. Tariamasis anglų prisiveržimas faktinai tėra peržygiavimas jokios kariškos reikšmės neturinučios dykumos ir mėginimas prisiantinti prie italų linijų. 2) Didelė propaganda, kuria Anglijos vyriausybė palydi anglų motorizuotų pajėgų puolimą Libijos fronte, — visiškai nėra pateisinama pirmosios prasidėjusių kovų fazės. 3) Anglų propaganda savo pranešimuose iš Kairo ypatingai pabrėžia netikėtumo momentą, tvirtindama, kad anglų veržimasis italų pajėgoms buvęs visiškai nelauktas. Tą jokiū būdu neatitinka tiesos. Kaip šios dienos italų kariuomenės pranešime sakoma, italų motorizuoti junginiai tuoj pradėjo priešpuolį. 4) Anglų propagandos tvirtinimas, kad Libijos fronte vykstančios kovos esančios Maskvos vyriausybės senai reikalaujamos antrojo fronto suda-

rymas, jokiū būdu nepasiteisina faktine padėtimi. Sovietų vyriausybės reikalavimas lietuė ne Afrikos, bet antrojo Europos žemyno fronto sudaryma. Anglų propaganda patvirtina tuo būdu tik Anglijos nesugebėjimą sudaryti tokį antrąjį Europos frontą.

BERLIN. Anglų paskelbtą ofenzyvą Libijoje Berlyno sluoksniuose priimama dėmesin ir čia laukiama tolesnių smulkmenų. Berlyno politiniuose sluoksniuose nurodoma, jog Anglijoje jau su triumfu kalbama apie „antrąjį frontą“. Tačiau čia manoma, kad tas menamas frontas vargiai atitiktų tai, ko laukia ir reikalauja Stalinas, nes Stalinas reikalaujantis ne bendrai „antrojo fronto“, bet labai aiškiai „fronto Vakaruose“.

Pradėtoji britų ofenzyva buvo ruošinama 5 mėnesius

AMSTERDAMAS. XI. 20. Šiandien atstovų rūmuose ministras pirmininkas Churchillis pranešė, kad Šiaurės Afrikos fronte pradėta penkis mėnesius britų ruošta ofenzyva. Jis sulygino sąlygas Šiaurės Afrikos fronte su jūrų karu ir galvojo, kad per dvi valandas gali pakrypti vienu ar kitu būdu. Tačiau esą per anksti, kaip Churchillis įskaitai pabrėžė, demonstruoti džiaugsmą. Viskas dabar priklauso nuo vykstančių mūšių.

KOPENHAGA. Danų diplomatinis atstovas Irake Fensmarkas nutraukė santykius su Kopenhagos vyriausybe. Šitoki savo žingsnis Fensmarkas pagrindžia, tvirtindamas, kad jis atitinka užsienio danų pageidavimus ir kad danų vyriausybė esanti priklausoma nuo ašies valstybių. Fensmarkas tuoj buvo atleistas iš tarnybos. Prieš jį, kaip jau prieš danų pasiuntinį Vašingtone Kauffmanną, dedamos pastangos iškelti bylą už valstybės išdavimą.

Nė Amerika neturi tokios armijos, kuri galėtų nugalėti Vokietiją

Buvusio J. A. Valstybių prezidento Hooverio pareiškimas per radiją

NEW YORKAS. Per radiją pasakotoje kalboje buvęs Jungtinių Valstybių prezidentas Herber Hooveris pareiškė, kad Jungtinių Valstybių gyventojų dauguma yra nusistačiusi prieš Amerikos ekspedicinio korpo pasistūmimą tiek į Afriką, tiek ir į Europą. Pasak Hooverio, toks žygis būtų ne tik ne naudingas Jungtinių Valstybių žmonių naikinimas, bet: tuo pačiu tatau pastatytų į pavojų ūkinę laisvę Jungtinėse Valstybėse. Į klausimą, ar Amerika, jos pajėgas sujungus su Anglijos karinėmis pajėgomis, galėtų privesti prie karinių

jėgų santykio pasikeitimo Europoje, Hooveris atsako, nurodydamas, tai, kad

Sovietų Sąjunga su savo 10 milijonų karių, 20.000 tankų ir tokiu pat skaičiumi lėktuvų negalėjo nugalėti vokiečių kariuomenės savo žemėje ir už sustiprintųjų linijų.

Jungtinių Valstybių ekspedicinio korpo ši kartą nesą galima pasiūsti į Europą taip, kaip pasaulinio karo metu. Tada būtų galima kariuomenės dalinius į Europą siūsti etapais, o ši kartą

tučiuojau reikią pastatyti 5-8 milijonus Jungtinių Valstybių ir Didžiosios Britanijos karių.

Vien tik karo laivus tokiam kariuomenės transportui reikėtų statyti penkis metus. Nežiūrint to, joks karinių klausimų žinovas nemana, kad tokia kariuomenė, jeigu ji ir būtų pervežta per Atlanto vandenyną, galėtų būti išlaipinama Europoje. Todėl svarbiausias Jungtinių Valstybių gyventojų klausimas yra apsispręsti, ką Jungtinių Valstybių pagalbines pajėgas gali nuveikti Europos kare.

Tą baubą, kad Hitleris galys

išveržti į Vakarų pusrutulį, reikią laikyti propaganda,

kuri tevaroma tik tais sumetimais, kad jai Jungtinių Valstybių gyventojai būtų paruošiami karui. Baigdamas Hooveris išklė klausimą, kas iš Jungtinių Valstybių laisvės pasidarytų, jei Jungtinės Valstybės vestų ilgą užjūrio karą. Jau šiandien Jungtinių Valstybių gyventojai aliarmuoja dėl dingstančios laisvės Amerikoje. Hooveris pareiškė, jog daugybė amerikiečių įtarinėja, kad jiems užkertamas kelias sužinoti tiesybę.

Rytų sritys—būsimasis Europos ūkinis partneris

Išsprendus ūkinius klausimus, nebebūsią ir politinių problemų

„Kauener Zeitung“ (Nr. 34) įdėjo straipsnį „Europa gauna hinterlandą“, kuriame, tarp kitko, rašoma: —

Prasidėjus vokiečių žygiui prieš bolševizmą, pasigirdę nuomonių, kad Europos svarbiausias dėmesys dabar nukryps į Rytus, kurie sudarys Europos kontinentui hinterlandą, Reicho ministro Rytų Kraštui įsteigimas diskusijas šiuo klausimu dar pagyvinas. Jei, sugniuždinus Lenkiją, Sovietai būtų laikę savo pasizadėjimų ir tuo būdu Europos kova su bolševizmu nebūtų buvusi pradėta, tai šiuo klausimas būtų tik nusiau išspręstas ir netolimoje ateityje Europai būtų gręšę nauji dideli konfliktai.

Bolševizmas savo ekonomine izoliacija ir imperialistinėmis siekimais nedaug kuo skyrėsis nuo carizmo. Caristinėje Rusijoje susisiekimo tinklas buvęs plėčiamas daugiausia strateginiais sumetimais. Nors grūdų eksportas ir buvo vykdomas, bet tai buvo daroma gyventojų skurdinimo sąskaita. Bolševizmas vienašališkai vykde glinlavimais, visiškai neatšizvelgdamas į gyventojų aprūpinimą. Greit augančių miestų gyventojams išlaikyti bolševikai apipilėse kaimą ir badu išmarinę nemažiau žmonių, kaip carizmas.

Vienu požiriu bolševikai buvo net neapdairėsi už savo pirmtakus: jie mėginę kraštą motorizuoti, nesuteikę gyventojams net primityviausių techninių žinių. Toks vienašališkas traktorių ir kitų žemės ūkio mašinų gaminimas turėjęs tiek neigiamų pasekmių, kad bolševikinis režimas iki pastarųjų laikų nelstengias jų pašalinti:

1. Dėl motorizacijos buvęs visiškai apieistas gyvulių ūkis ir

2. Žvyni naštos produkcijos dalis turėjusi būti skiriama motorizuotam žemės ūkiui aprūpinti.

Gyvulių ūkio susmukimas Sovietų Sąjungoje buvęs dar paastrintas ir tuo būdu, kad Maskvos vyriausybė dar prieš keilolika metų pradėjusi žymiai saurinti gyvulių ūkį privačiuose kolchoziniuose ūkiuose. Pakeitus gyvulių darbo jėgą motoru, kiekvienas skystojo kuro ir tepalų pristatymo sutrikimas atsilėpėdavęs neigiamai į žemės įdirbimą ir į visą derlių. Tai pasireiškė ypač ši rudenį, kai vokiečių kariuomenė užėmė beveik visą Ukrainą ir sutrikdė skystojo kuro pristatymą iš Kaukazo. Dar taikos metu Sovietų motorizacijos būdave daug sutrikimų, nes kolchozininkai nemokėję su komplikuotomis mašinomis apsieiti. Dėl to paprastai 50—60 ir daugiau nuosėmčių turimų žemės ūkio mašinų gulėdave netinkamos naudoti.

Niekas nemanas, kad žemės ūkis Rytuose galės būti per trumpą laiką atstatytas. Tačiau, iš kitos pusės, ten nebūsiama siekiama atstatyti tai, kas buvo iki šių metų birželio mėnesio. Vokiečių kariuomenės ir jos sąjungininkų užimtotos Rytų sritys — Europos rytų hinterlandas — būsiandos pavestos palaiapsniti pilnaverčiu Europos ūkio partneriu, vietoj buvusios ginklu kalvės.

Anglai jau mato, kad Rooseveltas baigia apmauti Churchillį

BERLIN. Ryšium su didėjimu vadinamosios Anglijos pagalbos Jungtinėse Valsybėse, laikraštis „Berliner Boerszeitung“ rašo apie iliuzijų dingimą Britų salose. Laikraštis pabrėžia, jog šandien britams pamažu darosi aišku, kad už permatomos Atlanto chartos uždangos sudarytas suktas biznis, kurio kaina krenta vien tik ant Anglijos pečių. Jungtinėms Valstybėms užtikrinus, kad jos nesiekia nei teritorinio padidėjimo, nei kitokios savo įtakos išplėtimo, niekam labiau nebuvo apdūmiamos akys, kaip pačiai anglų tautai. Laikraštis primena, kad dar neseniai, kai buvo panaikintas Jungtinių Valstybių neutralumo įstatymas, Anglijoje nebuvo galima susilaikyti nuo džiaugsmo dėl „tikrų ženklių apie amerikiečių pasirengimą aukoms“. Tada Britų salose buvo sakoma, kad atėjo pradžia galo nacionalsozialistinei Vokietijai. Laikraštis konstatuoja, jog

šandien britai pamažu pradėjo suprasti, kad šiais Amerikos žygiais pradėta likviduoti tik jų pačių pasaulinė galybė.

Toliau laikraštis rašo, kad jau Churchillui ir tenka taip lengvai prašvaistyti didžios istorinės praeities palikimą. Laikraštis pabrėžia, jog Churchillis, tvirtindamas, kad Vokietija tiesia savo ranką į britų pasaulinę valstybę, sukursė savo tautą karui, tačiau jis, gelbėdamasis nuo bankroto, tą pačią britų pasaulinę valstybę išdavė Rooseveltui. Laikraštis nurodo į tai, kad Churchillis nebegali Anglijoje palaikyti tokios pažūros, nes faktų kalba yra perdaug aiški. Kiekvienas anglas šandien mato, kad

tos nuolaidos, kurias Churchillis padarė Rooseveltui, tegalėjo būti pašarintos tik dėl visiškai beviliškos padėties.

Rooseveltas, kuris kalba apie Vokietijos pasaulinės hegemonijos planus ir griebiasi vis naujų jėgos pozicijų, yra gyvybinis veiksnys Anglijai, tačiau ne Vokietijai ir ne Europai. Laikraštis baigia šiais žodžiais: „Mes su Flureriu žinome, kad Berlynas visiškai nenori būti pasaulio sostine ir kad Vašingtonas nekados nebus pasaulio sostine“.

Gen. Weygandas pasitraukė į atsargą

VICHY. Oficialus pranešimas apie generolo Weygando pasitraukimą į pensiją ir apie panaikinimą generalinio įgaliotinio posto Afrikai šitaip skamba: Generolas Weygandas pasitraukia į atsargą. Įstatymas, kuriuo vyriausybės generalinio įgaliotinio Prancūzų Afrikai postas panaikinamas, bus paskelbtas rytoj vyriausybės žiniuose. Alžyro generalinė gubernija pavedama generolo Weygando bendradarbiui generaliniam gubernatoriui Chatelui. Generalinio įgaliotinio įstaiga bus pakeista nuolatiniu generaliniu sekretariatu, kuris priklausys tiesiog viceprezidento įstaigai ir kurio būstinė bus Alžyre. Kitas generolo Weygando bendradarbis, būtent, viceadmirolas Fernardas bus paskirtas generaliniu sekretoriumi. Valstybės galva maršalas Petainas, prieš generolui Weygandui pasitraukiant į privatinį gyvenimą, padėkojo už puikią tarnybą, kurią jis atliko armijai ir tėvynei savo ilgos karjeros metu. Jis paminėjo jį isakyme tautai.

VICHY. Oficialus pranešimas apie sudarymą dviejų naujų vyriausių kariuomenės vadovybių Prancūzų Šiaurės Afrikoje ir Prancūzų Vakarų Afrikoje skelbia: Dekretu, kuris rytoj bus paskelbtas vyriausybės žiniuose, Šiaurės Afrikoje ir Vakarų Afrikoje steigiami vyriausių kariuomenės vadų postai. Vyriausių kariuomenės vadų autoritetas išplečiamas sausumos ir oro karinės pajėgoms, taip pat jūrų pajėgoms kurios skirtos ginti savo sričių pakraščiams arba iš dalies gali būti skirtos panaudoti šioms karinėms pajėgoms karo veiksmams, kuriais siekiama užtikrinti šių sričių saugumą. Generolas Juinas, kuris gauna korpo generolo laipsnį, bus paskirtas vyriausiuoju Šiaurės Afrikos karinių pajėgų vadu, armijos generolas Barraudas bus paskirtas vyriausiuoju Vakarų Afrikos karinių pajėgų vadu.

Pertvarkius Rytų Europos ūkį naujais pagrindais, išnyksiančios ir kai kurios politinės problemos, ligi šiol pasaulinėje politikoje užėmusios svarbią vietą. Viena iš tų problemų — tai rivalizacija Baltijos jūroje. Nustūmus nuo Baltijos jūros pakraščiu Sovietų Sąjungą, kaip paskutinę imperialistinę valstybę, nebebūsią daugiau karo uostų ir Alandų salų sustiprinimo problemos. Kai Ukraina ir Kaukazas nebūsią niekas kita, kaip pirkėjai ir gamintojai taikos reikalams, tada išnyksianti ir tarptautinės reikšmės Dardanelų problema. Galimas dalykas, po kelių mėnesių panašiu būdu pavyksia sutvarkyti ir politinę padėtį Artimuosiuose Rytuose.

Generolai Juinas ir Barraudas

Naujieji Prancūzų Afrikos karinių pajėgų vadai

VICHY. Vyriausiuoju prancūzų karinių pajėgų Šiaurės Afrikoje vadu paskirtas generolas Juinas gimė 1888 m. Bone, Alžyre. Pasauliniame kare jis buvo karininkas. Po karo jis buvo pašauktas į Maroko vyriausiojo kariuomenės vado generalinį štabą ir, būdamas vienos armijos grupės generalinio štabo šefu, dalyvavo kare su rifkabilais. 1926—1927 m. jis buvo maršalo Lyautey generalinio štabo šefas vyriausiojo karo taryboje, o 1929 m. kaip Lyautey karinio kabineto šefas sugrįžo į Maroką, kur per ilgąmetes Maroko kovas buvo Lyautey bendradarbis. 1935 m., būdamas pulkininkas, jis istojė į vyriausiosios karo tarybos generalinį štabą. 1938 m. Juinas buvo pakeltas į brigados generolus. 1938 m. rugsėjo mėn. generolas Juinas buvo vyriausiojo Šiaurės Afrikos kariuomenės vado generalinio štabo šefas. Prasidėjus karui, 1939 m. rugsėjo mėn. rytų fronte jis ėmėsi vadovauti vienai motorizuotai divizijai. Per kovas prie Lillio generolas Juinas pateko į vokiečių nelaisvę. 1941 m. va-

sario mėn. jis buvo pakeltas į divizijos generolus ir, paleidus iš karo nelaisvės, 1941 m. liepos mėn. buvo paskirtas vyriausiojo Maroko kariuomenės vado pavaduotoju. 1941 m. rugsėjo mėn. jis buvo paskirtas vyriausiuoju Maroko kariuomenės vadu.

VICHY. Vyriausiuoju prancūzų karinių pajėgų Prancūzų Vakarų Afrikoje vadu paskirtas armijos generolas Barraudas gimė 1881 m. Albane, o 1903 m. istojė į St. Cyro karo mokyklą, kurią baigė 1905 m. ir leitenanto laipsnyje istojė į vieną kolonijų kariuomenės pėstininkų pulką. Iki Pasaulinio karo pradžios Barraudas tarnavo įvairiose prancūzų kolonijose. Jis dalyvavo Pasauliniame kare, o 1918 m. buvo pakeltas į pulkininkus leitenantus. 1929 m. Barraudas buvo pakeltas į pulkininkus, o 1935 m. į brigados generolus. Tais pat metais karo ministerijoje jam buvo pavesta vadovauti kolonijų kariuomenės vadovybei. Prasidėjus dabartiniam karui, Barraudas buvo jau divizijos generolas ir 1940 m. balandžio mėn. buvo išsiųstas į Prancūzų Vakarų Afriką, kur perėmė tenykštės kolonijų kariuomenės vyriausią vadovybę. Jis veikliai rėmė Prancūzų Vakarų Afrikos generalinį gubernatorių generolą Bolesoną, ginant 1940 m. rugsėjo mėn. Dekarą nuo anglų ir gaulistų. 1941 m. rugpjūčio mėn. Barraudas buvo pakeltas į armijos generolus.

AMSTERDAMAS. Kaip Reuteris praneša iš Singapūro, šandien į Singapūrą atvyko daugiau žymių sustiprinimų iš Australijos. Šių sustiprinimų tarpe yra reikšmingų dalinių specialųjų ginklo aptarnavimui paremti.

Bolševikai paimtus į nelaisvę vokiečių karius apiplėšia, o paskui šaudo

BERLIN. Spalio 24 d., pasakojama vienas vokiečių kareivis, mes šeši sužeistieji vokiečiai pakliuovome prie Kursko bolševikams į rankas. Visi buvome taip sunkiai sužeisti ir dėl kraujo netekimo nusilpę, kad nespėjome laiku pasislėpti nuo atžygiuojančių bolševikų. Visų pirma, sovietai mus apiplėšė. Paskui atėjo komisaras, iš bolševikų beveik viską vėl atėmė, ką jie mums buvo pavogę ir susiklėso sau į kišenės. Paskui bolševikai pradėjo daužyti mus buožėmis. Aš netekau sąmonės. Staiga atsipei-

kėjau nuo kulkosvaidžio tratėjimo. Atsargiai pakėliau galvą ir pastebėjau, kad bolševikai ruošiasi mus šeši sužeistuosius kulkosvaidžiu sušaudyti. Į mane kulka nepataikė. Iš paskutiniųjų jėgų pakilau, kai aplinkui jau kiek aptilo, ir atsargiai apsidairiau kitų draugų. Nė vieno jau nebebuvo gyvo. Su didžiausiu vargu nušliaužiau keletą šimtų metrų iki kelio, kur nusikamavęs sugriuvau. Sutevus mane atrado vokiečių kareiviai ir išgelbėjo.

Pulkininkas J. Petraitis

Kaip jie mus sušaudė

70

Vokiečių lėktuvas praskrido pro kaimą visiškai žemai ir pakilęs nuskrido Čerevnės kryptimi. Saulė jau leidosi. Norėjome apsinakvoti kur nors pastogėje, bet kolchozininkai pasiuntė mus į mokyklą kitam kaimo gale. Priėję prie mokyklos, sužinojome, kad tenai reikia parodyti dokumentus, nes be dokumentų uždrausta įsileisti ką nors į kaimą — nuo malonumo nakvoti pastogėje turėjome atsakyti. Netoli mokyklos viename patvoryje prie kelio radome šiaudais dengtą pašiūrėlę, kurioje buvo sukrautos lentos. Viename tos pašiūrėlės gale mes ir apsinakvojome. Naktis buvo labai šalta ir uodai taip pat kando, kaip balose. Be to, bijojome, kad užtikęs kas nepaklaustų mus dokumentų.

Birželio 29 d. anksti rytą, saulei tekant, kerdžiui pradėjus trimituoti ilgu mediniu, beržo tošim apvyniotu trimitu, mes atsikėlėme. Su kerdžiumi, simpatišku senuku, susipažinome dar vakar. Juo mes labiausiai pasitikėjome, nes jis žinojo, iš kur mes ir kas mes esame. Dabar paklausėme jį kelio į Puchovičius. Jis nurodė mums kelią per Ivanovką. Mišku eidami, sutikome daug kareivių ir pabėgėlių. Iš miško išėjė, prie pat Ivanovkos ant tilto radome raudonarmiečių sar-

gybą, kuri tikrino per tiltą einančių dokumentus. Mes tuojau pasukome per mišką atgal į Zapalčikus. Iš Zapalčikų nuėjome į Molotovo kolchozą.

Tik priėjus Molotovo kolchozą, man labai pakilo karštis — visai pakirto kojas ir akyse pradėjo raibuoti. Toliau eiti nebegalėjau nė vieno žingsnio. Pulkininkas Juozas nebežinojo, ką su manim bedaryti.

— Nėra jokio reikalo mum abiem čia žūti. Tu, Juozeli, eik ir ieškok būdų išsigelbėti. Aš nebegaliu toliau eiti — čia pasiliksiu. Jei tau pavyktų išsigelbėti, pranešk mano namiškiams, kur aš likau. Jei pasveikęs parvykčiau namo, pranešiu apie tave.

— Į ką čia bus panašu, jei aš čia tave ant griovio kranto paliksiu. Juk pas žmones tu užėiti negali, kur dingsi?

— O į ką bus panašu, jei tu čia mane beslaugydama drauge su manim vėl pateksi į velnių rankas? Bent vienas, kuris galime, turime išsigelbėti. Po poros valandų kris karštis, aš ir vėl galėsiu nulįsti į mišką, o tu eik, tik greičiau eik, kol dar niekas neatkreipė į mus dėmesio.

Pagaliau ir Juožą įtikinau, kad nėra jokios prasmės mum abiem čia pasilikti. Širdingai pasibučiavęs su Juozuku ir su baltgudžiu, persiskyrėm: jiedu nuėjo sau rytų kryptimi, o aš pasilikiau prie Molotovo vardo kolchozo ant griovio kranto gulėti.

Po poros valandų, pasijutęs stipresnis, kolchozo patvoriais, pro trigonometrinių iš karčių kaimo gale ant kalnelio pastatytą bokštelį (trikojį) paliai Puchovičių kelią nuėjau į mišką prie

bulvių lauko. Pasirinkęs sausesnę vietą, atsiguliuoju po pušimis ir užmigau. Saulei leidžiantis per miegus netoli manęs išgirdau rusiškai kalbant:

— Štai, štai, jis čia guli, aš jį čia, prie tų pušų, mačiau.

Baisiai persigandau. Aiškiai supratau, kad jie dabar manęs ieško. Nei bėgti, nei rėkti. Jei kelčiaus bėgti, tuojau gali nušauti, nes jų balsai visiškai čia pat. Nutariau gulėti, kaip negyvas, ir viena akim žiūrėdamas pro palto skverną, laukti, kas čia tokie pasirodys. Pagaliau iš pakrūmės pasirodė jaunas, kokių septyniolikos metų, berniukas su botagu rankoje ir sena bobutė, kurie čia netoli pamiškėje bulves vagojo. Mano išgastis kiek atslūgo, kilstelėjau galvą.

— Parodyk, balandėli, veidą, kas esi: ar senas, ar jaunas ir kaip čia atsiradai? — švelniai paklausė mane senutė.

— Aš esu pabėgėlis iš Minsko. Susirgau. Nebegalėdamas toliau eiti, atsiguliuoju pailsėti.

— Ai, koks senukas ir pavargęs, tur būt, ir labai alkanas. Balandėli, sakyk man visą teisybę, nebijok manes. Tu, balandėli, (golubčik) ne pabėgėlis, o būsi vienas tų, kuriuos ten aną naktį miške paliai plentą šaudė. Aš gi tave dar dieną mačiau einantį. Nebijok manes, mano sūnus yra dviejų kolchozų viršaitis, nes šio kolchozo viršaitį į kariuomenę paėmė. Aš tuojau atsiųsiu savo dukterį, kuri atneš tau, balandėli, ko nors užkąsti. . . — prisėdus prie manęs, glostydama mano galvą, senutė labai švelniai, visiškai motiniškai ramino mane.

(B. d.)

Socialinės administracijos kūrimas Lietuvos generalinėje srityje

Rašo Regierungsrat Peschel,
Kriegsverwaltungsrat prie generalinio komisaro Kaune

Šioje vietoje norima patenkinti gyventojų sluoksnių poreikį gauti žinių apie planus darbo jėgos tvarkymo srityje, juo labiau, kad pastaruoju laiku tiek tuo reikalu, tiek dėl algų sutvarkymo yra išleista įsakymų bei pranešimų, reikšmingų ūkiniam gyvenimui.

Jau prie ūkio komandos (Wirtschaftskommando) Kaune, kuri tuoj po šalies išvadavimo nuo bolševikų perėmė vadovavimą ir ėmėsi atstatymo darbo, buvo „darbo skyrius“. Jam teko vykdyti darbo jėgos tvarkymą, tvarkyti darbo ir atlyginimo sąlygas, vadovauti amatų priežiūrai (darbo inspekcijos) ir prižiūrėti socialinį draudimą.

Socialinis draudimas ir amatų priežiūra, perėmus esamas institucijas ir atitinkamai pertvarkius, galėjo būti palikti ir toliau; kitas gi dvi sritis, ypačingai darbo jėgos tvarkymo, reikėjo pagrindinai pertvarkyti. Atitinkamos priemonės galėjo būti pilnai pravestos tik įkūrus vokiečių civilinę administraciją.

Lietuvos generalinėje srityje yra keturi darbo biurai (Arbeitssamt), esą sričių komisarų žinioje, būtent, Kaune, Vilniuje, Panevėžyje ir Šiauliuose; šalia jų apskrityuose dar yra 18 jų padalinių. Aukščiausia visoms tomis įstaigoms priežiūra ir nurodymų duodamoji įstaiga yra generalinis komisaras Kaune, socialinio administravimo skyrius (Abtlg. Soziale Verwaltung).

Dėl ko gi buvo sukurta visiškai naujos darbo tvarkymo įstaigos, o ne buvo perimtos esamos „darbo biržos“ ir, reikalui esant, reorganizuotos? Atsakysim ir į tą klausimą.

Lietuviškosios darbo biržos, kaip jau pats vardas sako, tebuvo paprasčiausios darbo jėgos tarpininkavimo įstaigos; jų personalas buvo išaugęs toj liberalinėj dvasioj, kuri kone visiškai netiko darbo jėgos tvarkymo uždaviniui. Jau nebekalbėsim apie jų primityvų įsikurdinimą ir technines priemones. Tą patį galima pasakyti ir apie ano meto vadovaujamasias

vietas, kurios, kad ir turėjo specialinės vokiečių literatūros, tačiau neturėjo pakankamo savo dalyko pažinimo ir todėl nepajėgė veikti, naudodamosi vokiškaisiais principais, susilaukusiais ir užsienio p'pažinimo. Todėl reicho darbo ministeris turėjo tam reikalui parinkti ir komandiruoti tam tikrą skaičių specialistų, kuriems po įtempto darbo pavyko sukurti sąlygas tenkantiems uždaviniams tvarkingai atlikti. (Darbo biuruose vienam vokiečių specialistui tenka 10 ligi 15 vietinių bendradarbių). Apie padarytus darbus galima susidaryti vaizdą, prisimenant, kad karinės vadovybės arba civilinės administracijos pavestos patalpos (pvz., žydų mokyklos) buvo sunkiai nupasakojamoje padėtyje arba, kaip Kauno darbo biuras, buvo šaudymų apgriautas ir todėl turėjo būti pagrindinai atremontuotas kaip kuri kita įstaiga. O tačiau ir tomis sąlygomis darbo buvo griebtasi visomis jėgomis. Reikia pridurti, kad naujai priimti vietiniai bendradarbiai buvo nuolat mokomi ir šiandien jau užima žymias vietas. Šiandien generalinėje srityje darbo jėgos tvarkymo įstaigose dirba 300 vietinių žmonių, kurie ištikimai atlieka savo kol kas neįprastą ir nelengvą darbą.

Kalbėdami apie darbo jėgos tvarkymą (Arbeitseinsatz), suprantame darbo jėgų nukreipimą pagal aukštesnius požūrius bei pagal valstybės politikos reikalus. Tik atsižvelgiant į šį principą tėra galimas normalus ūkio aprūpinimas darbo jėgomis ir jų panaudojimas visur, kur tik atsiranda reikalas bevykdant ūkinį atstatymą. Tačiau tik tokiu būdu tepasidaro galima žmogui suteikti visų pirma kokią nors darbą, o paskum jau „jo darbą“. Kiekvienam juk aišku, kad ūkinis atstatymas pasiekiamas ne kapitalo investavimu, bet vien tik nenuilstamu darbo jėgų panaudojimu.

Čia nieko nekeičia toji aplinkybė, kad apie 80% Lietuvos generalinės srities ūkio tenka žemės ūkiui. Didesnieji miestai, pvz., Kaunas ir Vilnius, turi kad ir nedidelį, bet vis dėlto reikšmingą pramonės sektorių su medžio, metalo, tekstilės ir chemijos įmonėmis, kurias būtina reikia išlaikyti.

Patikrinti esamą tų sričių darbo jėgą, sušvelninti ryšium su kai kurios gamybos apribojimu susijusius sunkumus ir sudaryti galimamą panaudoti didesnes darbo jėgos mases — tokia buvo prasmė Reicho komisaro įsakymo apie darbo jėgos tvarkymą iš š. m. rugpjūčio 15 d. Tuo pačiu įsakymu pravestas vokiškai kalbančiųjų tarnautojų suregistravimas tarnavo lygesniam jų paskirstymui naujosiose vokiškose bei vietinėse įstaigose, o ne „deportavimui“, kurio Vokietija, priešingai kitiems kraštams, nežino ir nenaudoja ir apie kurį bylėjo neatšakingi gandai. Deja, didesnis skaičius darbo neturinčių žmonių išvengė šio pirmojo suregistravimo, laikydami tikslesniu dalyku užsidirbti pragyvenimą šalutiniais bei atsitiktiniais uždarbais, kad ir skurdžiais. Tie žmonės nesuprato tuo būdu atėmę sau ir savo šeimoms žmonišką uždarbį ir sutrukdydami neatidėliotiną krašto atstatymą darbą.

Šitai netoleruotina padėčiai galutinai padaro galą Kauno miesto komisaro skelbimas iš š. m. lapkričio 11 d. Jau per tris dienas nuo jo paskelbimo Kauno darbo biure užsiregistravo per 800 žmonių, daugiausia kvalifikuotų darbininkų, kurių didžiūmą buvo galima suteikti jų pasirengimui tinkamą darbą.

Jau buvo minėta, kad masiniams atleidimams reikalingas darbo biurų sutikimas, idant tokiu būdu būtų atsižvelgta į ūkinis bei socialinius interesus. Kai kurios įmonės bando darbo biurus apeiti tuo būdu, kad atleidinėja

darbininkus palaipsniui; tam greit bus užkirstas kelias, nes kiekvienu atveju atleisti tebus galima tik su darbo biuro leidimu. Tačiau tas nuostatas galioja ir darbininkams bei tarnautojams, neleisdama jiems lengvapėdiškai atsipalaiduoti nuo darbo. Betgi ir kiekvienos rūšies darbo jėgos sąndymas yra surištas su darbo biuru sutikimu bei teikimu. — Visa tai yra priemonės, siekiančios ne apsunkinti darbo gyvenimą, bet vienuju būdu kelti ūkinį gyvenimą. Tos priemonės nėra sau tikslas, bet tik priemonės tikslui pasiekti. Viena iš artimiausių priemonių bus dirbančiųjų aprūpinimas darbo kortelėmis. Čia reikia atkreipti akį į tai, kad darbo biuru surinkti duomenys — surašyti pagal registracijos formularius pateiktas žinias — yra perrašomi į kartotekos lapus, kur sužymimi ir ypatingieji sugebėjimai bei žinios, taip, kad tarpininkaujant visada geriausios jėgos gali pakliūti į tinkamas vietas. Taigi, registracijos formuliarų klausimų „žingeldumas“ toli gražu nėra „biurokratijos“ paėmdytas.

Reikia laukti kad suregistravus medžio, statybos ir metalo sektoriaus darbininkus ir tarnautojus toliau bus paliestos ir kitos likusios ūkio šakos. Paskutinėje eilėje bus einama prie žemės ūkio darbo jėgų.

Netenka nė mintėti, kad dabartinis metų laikas nėra palankus darbo jėgai tvarkyti. Juk visa eilė sezoninių darbų, sakysim, statybos ūkio srityje, dėl šalčių turės būti sustabdyta. Todėl savi valdyboms pačioms tenka pasirūpinti darbu, kurį galima pavadinti „bėdos darbu“. Niekas nepaabejos, kad tos rūšies darbų netrūksita, darbų, kurie būtų tikrai ūkiški. Atminti reikia ir tai, jog nėra žinoma, ar pavasarį kada prasidės plačiu mastu kiti darbai, beužteks darbo jėgų jiems atlikti. Todėl

būtų neišmintinga atidėlioti kitiems metams tokius darbus, kuriuos gražiai galima atlikti ir žiemą. Iš būsimųjų darbų plano jau dabar matyti, kad ateityje darbo jėgos labai ir labai truks.

Šalia darbo jėgų pritraukimo darbo biurams dar taip pat tenka uždavinys pasirūpinti socialiniais darbais gavusiųjų žmonių reikalais. Prie jų priklauso, pvz., tai, kad asmenys, ūkiniai ar asmeninių interesų prišti prie tos vietos, pirmoje eilėje gautų darbo vietoje ar netoli jos ir kad pirmiausia viengungiai būtų panaudojami darbai už krašto ribų. Taip buvo pasiekta, kad į Rytprūsius išsiųsti darbininkai sutaupas savo artimiesiems generalinėje srityje gali siųsti neribotomis sumomis. Taip pat yra galimumas per darbo biurus arba jų skyrius pasiųsti Reicho dirbantiems žmonėms žieminių drabužių — bet tik žieminių. Kad pašto susisiekimas leistas į abi puses, rodos, jau turėtų būti žinoma.

Apskritai, reikia konstatuoti: energija, su kuria buvo griebtasi šias problemas spresti, garantuoja, kad pradėtieji darbai bus sėkmingi ir kad priemonės, kurių buvo imtasi, visą sėkmingumą parodys tik ateinančiais metais.

Indijoje yra 388 milijonai gyventojų

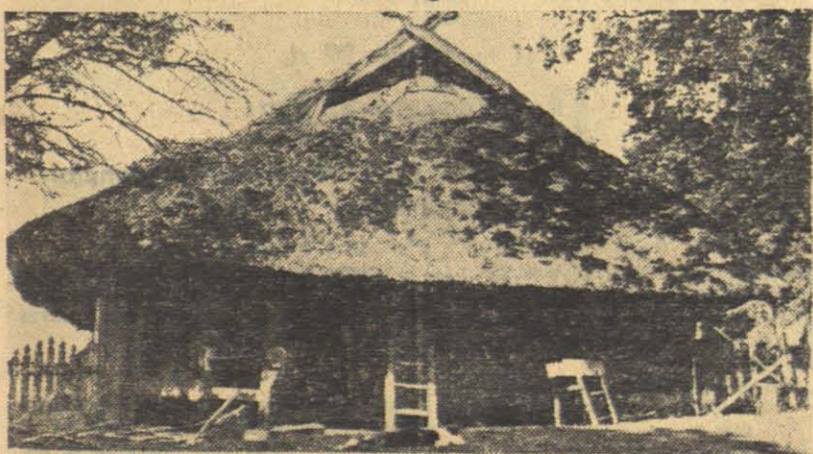
KANTONAS. Žiniomis iš Delhio, paskutinią gyventojų surašymą Indijoje, per kurį buvo surašyta 388.800.000 gyventojų, parodo, kad nuo 1931 metų Indijos gyventojų skaičius padidėjo 19%. Šiaurės vakarų provincijose gyventojų prieauglis per dešimt paskutinių metų pasiekė net 25%, o Bengalijoje — 20%.

NEW YORKAS. „United Steel Company“ valdyba pranešė, kad dėl anglies stokos užgesinamos 5 metalo lydymo krosnys „Carnegie-Illinois-Steel Co“ įmonėse. 4 metalo lydymo krosnys buvo užgesintos Pitsburge ir 5 — Čikagoje.

VINGIS ŽEMAIČIAIS

„Aušros“ muziejaus išvykų dalyvių įspūdžiai

(Pabaiga)

Numas (Juodeikių I k., Plungės vis.)

Ne kartą jau muziejaus reikalą vykta, keliavta įvairiomis kryptimis. Įvairiomis susisiekimo priemonėmis per Žemaičius. Tėlių aps. jau visi užkampali išlandžioti.

Nors šios mūsų išvykos dalies tikslas siauresnis — Plungės apylinkėje numatyto seniausio paskirtimi pastato — numo fiksavimas — mes, dviarčiai vykdami, nesitenkinam vien „žvalgymusi“, bet, kur jau tik mūsų uosle „pakutena“ koks senove dvelk-telėjimas, visur užsėkinam sutikta, blėstelėjim viena kita akimirka objektyva.

Rietavo kaip ir Plungės, apylinkėje turėjom uždavinį „paleskoti senovės ugniakurų pėdsakų“. Žemaičius, ypač šios apylinkės daugumas kaimų susikūrę atskiromis sodybomis (ne gatviniai) ir tos sodybos jaukuose susėdusios grupėmis. Gilgirio k. „išskodami ugniakurų“, ties kiekviena sodyba atsikeldami išgenos — „gatvės“ vartus, užeiname į vieną sodybą nufotografuoti kopytėlėse statulėlių, pasiteirauti autoriaus pavardės. Šeimininkas patyres, kad esam muziejiniškai, renkam senienas ir mielai imam kleno nors dovanojamus „dievukus“. Pareiškia mums pretenzijų dėl iš jo

lauke esančios kopytėlės prieš kuri laiką dingusių statulėlių poros.

— Mūsų apylinkėje daugelį kopytėlių išniekino bolševikai. Buvo išdužyti kopytėlių stiklai, apgriauta įšorė, nors patios statulėlės neišvogtos. Tuo tarpu iš mano kopytėlės, — pasakoja šeimininkas, — statulėlės išvogtos atsargiai, švelnia ranka, neišdaūzus net stiklo. — Tai senienų rankiotojų darbas — pareiškia pasipiktinęs šeimininkas.

Šeimininkas, be to, prisiminė 1939 m. atostogų laikų jų kaime apie savaitę gyvenusių du studentus, pasivadinusius „Kultūros Muziejaus ekspedicija“, fotografavusius ir rinkusius senienas. Pastariesiems išvykus, esą iš eilės lauku pakelėse esančių kopytėlių buvo dingusi daugybė statulėlių.

• Iš V. D. Kult. Muziejaus etn. sk. vedėjo A. Rūkštelės dar savo laiku buvo patirta, kad Muziejaus toje apylinkėje jokių asmenų nebuvo įpareigojęs Muziejaus vardu bet kokių darbų vykdyti. Minėtoje vietovėje, kaip paaiškėjo, tyrimus vykdė „Meno Mokyklos stud. Varnelis ir k.

Iš rimto, praprususio, kaip patyrėm, žemaičio-ūkininko priekaištų, daromų muziejiniškams, klausytis buvo, suprantama, neįauku.

Su griežtu žemaičiu atsiveikine, iš pastarojo gavę „antausį“, leidomės toliau. Važinėdami po šią apylinkę, — pakelėse, kapinėse, netgi sodybose esamų kopytėlių statulėlės pastebėjome išvogtos... „švelnios rankos“... .

Vaidingomis Minijos pašlaitėmis siauru keliuku savo „Masovia“ palengva riedame Stalgėnų link. Žavimės rudens gamta.

Pagal Miniją jau nykstančio miško plotų aikštėje paskiromis sodybų grupėmis išsimėtęs — Vainaičių kaimas.

Šį kaimą ne tikta Šiauliu, bet ir Kauno muziejai mini su pagarba, mini kaip „daug davusių“ ir — kaip „daug dar ko turintį“. „Aušros“ muziejus, Plungės viršaičio a.a. L. Kumšlyčio dėka, senos Vainaičių vietovės tėvų senelių palikimo paminklų į savo inv. knygas yra įregistravęs per keliasdešimt. Tuo tarpu gi Kult. Muziejus iš Vainaičių į Kauną Tėviškės Muziejui parsigabeno — numa.

Vainaičių vietovė iš seno gūri iš visų pusių miškų supama. Butovės savybių, papročių atžvilgiais šis kampelis, atrodo, tvirtai tebesilaiko savo įprastosios kasdienybės pagrindų. Per tai čia vienintelis kampelis, kur išlaikė praeitį šimtmečių paskirties pastatas — numas.

Numas! Tai, anot prof. I. Končiaus, „seniausias Žemaičių padangės trobesys“. Tai — trobesys, net vietiniams, ypač jaunajai kartai, kelias tam tikrų asociacijų, emocijų.

Mes atvykom į vieta šio trobesio smulkiau ištirti. Vainaičių ir kituose kaimyniniuose kaimuose numų aptikom bent kelis. Tačiau nūn jie visi tik išoriniu atžvilgiu išlaikę pirmąją savo formą, vidus gi numų — modifikuoti, dažniausiai performuoti į tvartus.

Stalgėnų kaime numą mes turim daugiau mažiau išlaikusių ir vidaus pirmąsčiuosius įrengimus, teisingiau

• Iš kopytėlių bei kryžių išvogtu statulėlių fakta galima konstatuoti ne vien šioje apylinkėje, bet ir visame krašte. „Nemirksint“ galima būtų tvirtinti, kad tos rūšies „muziejinių“ darbų dirba įvairūs senienų vertėivos.

— turintį bent minimalinį apstatymą tų laikų, kai šios rūšies pastatai turėjo gyvenamosios patalpos paskirtį.

Į seną P. Vyšniausko sodybą atvykę, kreipėmės klausdami, kuris iš jų sodyboje esamų pastatų yra „numas“... Kas yra numas, pasirodo, nežino. Nurodo „numali“.

— A. numalis, veiziek, bus šits, — nereikšmingai besišypsodamas, apie 60 m. amž. šeimininkas priveda, aprodo ir po „numalio“ vidų mus pavedžioja.

— Tap, tap, liub mona tėus atsimindava, kap senove tokiuose budinkuose gyvendava. Dabar čė kažkada begyvena — pasakoja mums šeimininkas.

Žemai nusileidžia stogo pašalės, nukniaupti galai primena stovyklų palapinę. Mes apžiūrim pamatus. Jokių po pamatiniais akmeniu. Šeimininkas, prisimines savo senelio pasakojimus, aiškina mums, jog būsiąs statytas ant kaladžių. Pamatinių rastų jau trečias vainikas besiguli į žemę. Fasadas iš galo, į vidų veda plačios, bet žemos durys. Vidus sudarytas į du skyrius: vienas gana erdvus skyrius, vadinamas ubladžiu, — žmonėms, antras, vadinamas palapine, — gyvuliams. Abu skyriai viduje sujungti žemutėmis durėlėmis. Viduje jokių lubų.

„Ubladžio“ viduaulyje po skersbalkiais įrengtos specialios su gaubtuvu kibirkštims atsimušti 2x3 m dydžio lubelės. pakriaute vadinamos. Šioje vietoje vainiko pavidalu iš akmenų

suremtas ugniakuras. Viršum jo katilo pakabinimui karo „onšo“ dalis — „vaškaras“.

Kada numas turėjo gyvenamųjų patalpų paskirtį, tų namų šeimai pakriautė buvo ne tik fizinė, bet ir dvasinė šilumos kampelis. Pakriautėje aplink tronaujančią ugnelę šeima susėdavo ne tik ką nors veikti, kokių nors darbų dirbti (siuvinas, drožinėjimas ir k.), bet viešiu metu būdavo sekamos pasakos, ūturojama, moterys gi — niūniuodavo dainas.

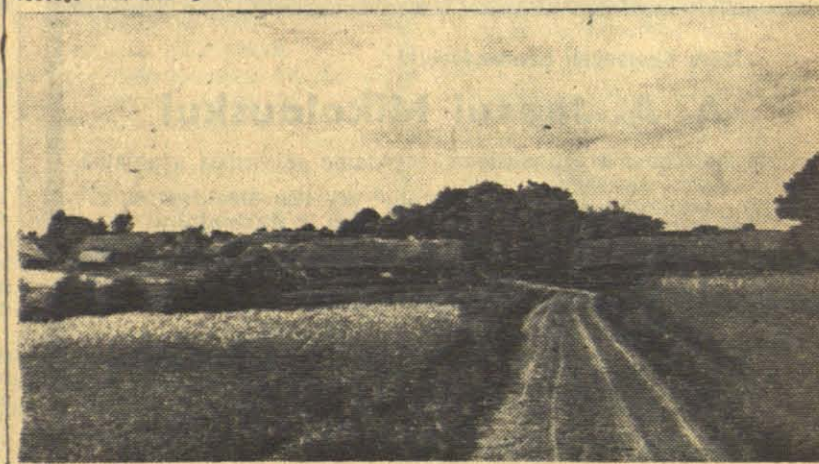
Patalpa be jokių langų. Refleksais kiek apšviečiama duris atidarius. Šiaip jau „ūbladį apšviečia pakriautėje ugniai kurenantis“. Sienos ir pastogė nusmilke, juodos.

Jus stebina numo apstatymas: pakriautės kampuose keletas kaladžių ar kelmų. Taitai — kėdės. Lovos — guoliai įrengta ant skersbalkių paklotų karčių.

„Numalyje“ jau seniai nebegyvena, nūn jis jau paverstas gyvuliams laikyti patalpa. Pažvelgęs į šio pastato išorę, nepamanytum, jog kadaise būta žmogaus gyvenamų patalpų. Tik viduje išsilaike ryškūs, netgi apčiuopiamų pėdsakai iškalbingai mums liudija, byloja kad, taip — tokiose numais vadinamose pastogėse mūsų tėvai gyveno ir jiems tos savos, kad ir tokios, pastogės buvo mielos, šiltos.

Šiauliai, 1941. X. 31.

B. BRAUZYŠ

Dargaičių k. vaizdas (Plungės vis.).

P. Bugališkio nuotr.

Lietuviškas literatūrinis „Micky Mouse“

Gyvenime blauresnio dalyko nėra, negu žiurkė, pelė. Kiekvienas kaj žiurkės, pelės gyvenimas, tais grauzikais pasibiauri. Tačiau, kai žiurkės, pelės pelės gyvenimas, jos nuo ykia; sumeninti, tai ta pati žiurkė, pelė pasidaro patraukli — štai koks galingas yra menas! Įvairių nuotykių iš žiurkių, pelių gyvenimo, tik žinoma, meniška, aitrauktai pavaizduoti, yra daves kinas, filmos. Ten viena pelė, žinoma, aitrauktu būdu, net garšį aktorė pasidarė. Tai garsioji Micky Mouse, ne vieno kino lankytojo pažįstama ir mėgiama.

Visai neseniai išėjo iš spaudos lietuviškas, literatūrinis „Micky Mouse“ pavadintas „Poema — pasakėčia“. Tai Jurgio Baltrušaitis poetinis kūrinys. Kaip žinia, Jurgis Baltrušaitis, gana daug parašė kūrinių rusų kalba. Tačiau pastaraisiais laikais gana dažnai ėmė rodytis ir lietuvių kalba parašyti kūrinių. Gana daug tokių kūrinių buvo atspausdinti periodinėje spaudoje. O dabartinė poema — pasakėčia, berods, yra pirmoji Jurgio Baltrušaitis poezijos knyga, lietuvių kalba išleista.

Knygelės turinys yra tam tikra žiurkiška baladė. Viena svetinga žiurkė, gerai įsikūrusi, nusprendžia padaryti įkurtuves. Todėl pasirūpina ištekliais, kurių yra klėtyje, jaujoje ir kitur, ir sukvečia daug svečių. Tačiau gudrioji žiurkė sumano, kaip dažnai puotoje priimta, ir kuo nors nustebinti svečius. Žiurkė pasirūpina nulpydyti katina ir ten pat pastatyti ant svečių stalo. Kada prasideda įkurtuvių puota, kada žvakių šviesoje mirga puotos skanėstas ir visokios puotos varšos, pagaliau, kada pakyla nedviprasmiška puotos nuotaika, tada daugelis svečių iš baimės negali nieko gerti ir valgyti. Pagaliau pasitaiko ir išgąsčio momentų, kurie baigiasi tiesiog baladiškai, pasakiškai, ne, prie dirbtino, meninio katinio baimės, prasideda dar gandy baimė. Be abejo, baimingieji dėl to smarkiai nukendia.

Poema — pasakėčia parašyta gražiai, lietuviška kalba. Gana dažnai pasitaiko rečiau, poetiški žodžiai. Tačiau jie visi tinka tekstei, yra vartotini ir vaizdūs. Jaunieji skaitytojai, kuriems poema skirta, maloniai poemą perskaitys. Be to, reikia manyti, kad poemos galės pasiskaityti ir vyresnieji, ypač auklėtojai. Pagaliau poema yra iliustruota vykusiomis iliustracijomis, ypač puotos paruošimo momentą pavaizduojant. Apskritai su knyguote verta kiekvienam susipažinti — poezijos, meno, stiliaus atžvilgiu.

Jurgis Baltrušaitis. Įkurtuvės. Poema — pasakėčia. Iliustravo dail. T. Kulakauskas. Valstybinė leidykla, 47 psl. Kaina 5 rb. J. Žg.

SAVITARPINĖS PAGALBOS TELSŪŲ APS. KOMITETAS

Pirmininkas — ats. mjr. A. Svytas. Nariai: prel. R. Kuodis — Vysk. Kūrijos atstovas. V. Kryževičius — Aps. Vald. bos atst., Č. Malšauskas — Miesto Savivaldybės atst., Pr. Račkauskas — „Lietūtkio“ atstovas. B. Vilimavičienė — „Malsto“ atstovė, B. Petrūnas — komite. to reikalų vedėjas.

Mūsų ilgamečiui bendradarbiui

A. A. Juozui Mikolauskui

mirus, jo šeimai ir artimiesiems reiškiamo nuoširdžią užuojautą

„Metalo“ fabriko direktorius, tarnautojai ir darbininkai

Centrinės Valstybinės Bibliotekos SKYRIAUS VEDĖJUI

JONUI STANSKIUI,

jo motinai mirus, nuoširdžią užuojautą reiškia

Bendradarbiai

Anordnung

betr. Meldepflicht für Eisenschrott und Altisen vom 8. November 1941.

§ 1. Alle gewerblichen (industriellen und handwerklichen) Betriebe, Handels- und Bürobetriebe, Gaststätten und Beherbergungsbetriebe, land- und forstwirtschaftlichen Betriebe, Grundstückseigentümer und Grundstücksverwalter sind verpflichtet, die bei ihnen vorhandenen und künftig hinzukommenden Bestände an Eisenschrott nach den Bestimmungen dieser Anordnung zu melden.

§ 2. Als Eisenschrott im Sinne von § 1 gelten:

a) Fabrikationsabfälle aus Stahl und Eisen, die bei der Be- oder Verarbeitung anfallen, wie z.B. Späne, Blech- und Drahtabfälle, Rohr- und Stangenenden.

b) Altisen, d. h. abgenutzte, beschädigte oder unbrauchbar gewordene Gegenstände aus Stahl und Eisen, die durch Ausbau, Abbruch, Bergung, Verschrottung oder Zerlegung von Gegenständen oder Anlagen anfallen.

§ 3. Die Bestimmungen dieser Anordnung gelten auch für solchen Schrott, der nicht im eigenen Betriebe des Ablieferungs-pflichtigen angefallen, sondern anderweitig erworben worden ist. Sie umfassen ferner auch solche Bestände, die sich im persönlichen Besitz des oder der Inhaber eines nach § 1 betroffenen Betriebes befinden, oder die von anderen Personen oder Betrieben als Lagerhalter, Beauftragte oder Treuhänder für den meldepflichtigen Betrieb oder dessen Inhaber aufbewahrt oder verwaltet werden.

§ 4. Aller von den Bestimmungen dieser Anordnung betroffene Schrott ist innerhalb folgender Fristen zu melden:

a) Die bei dem Inkrafttreten der Anordnung vorhandenen Bestände innerhalb eines Monats nach Inkrafttreten der Anordnung.

b) Alle künftig hinzukommenden Bestände innerhalb eines Monats nach Anfall oder Eingang.

§ 5. Die Meldungen sind in doppelter Ausfertigung an die Generalkommissare zu richten, wobei der Schrott nach Art und Menge zu bezeichnen ist. Bestände unter 100 kg bleiben unberücksichtigt. Im übrigen sind die von den Generalkommissaren zu erlassenden Anweisungen zu beachten.

§ 6. Die Verfügung über die gemeldeten Bestände treffen die Generalkommissare im Einvernehmen mit dem zuständigen Verbindungstab des Beauftragten für Schrott- und Altmetallerfassung in den gesamten besetzten Gebieten, Rittmeister Schu. Ohne ihre ausdrückliche Anweisung darf Schrott aus den meldepflichtigen Beständen nur an die von den Generalkommissaren zu benennenden Sammelstellen veräußert und abgegeben werden.

§ 7. Nicht unter die Bestimmungen dieser Anordnung fällt Schrott aus Beutegut (früheres Eigentum der russischen Wehrmacht), über dessen Erfassung die zuständigen Wehrmachtstellen besondere Anordnungen erlassen.

§ 8. Zuwiderhandlungen gegen diese Anordnung, gegen hierzu ergangene Ausführungsbestimmungen oder gegen Massnahmen, die vom Reichskommissar, einem Generalkommissar oder einer beauftragten Stelle auf Grund dieser Anordnung oder der dazu erlassenen Ausführungsbestimmungen getroffen werden, werden mit Geld- und Freiheitsstrafe oder mit einer dieser beiden Strafen bestraft.

§ 9. Die Anordnung tritt mit dem Tage ihrer Verkündung in Kraft. Riga, den 8. November 1941. LOHSE.

Potvarkis

dėl prievolės pranešti apie geležies laužą ir seną geležį

§ 1. Visos verslo (pramonės ir amatų) įmonės, prekybos ar biurų įmonės, svetainės ir viešbučiai, žemės ir miškų ūkio įmonės, žemės sklypų savininkai ir žemės sklypų valdytojai yra įpareigojami pagal šio potvarkio nuostatus pranešti apie pas juos esantį ir ateityje atsiradusį geležies laužą.

§ 2. Geležies laužą § 1 prasme laikoma:

a) Plieno ir geležies atmatos, gautos juos apdirbant arba perdirbant, pav., drožlės, skardos ir vielos atmatos, vamzdžių ir štan-gų likučiai.

b) Sena geležis, tai yra, sunėšioti, pagadinti, nenaudojamais virte plieniniai ir geležiniai daiktai, kurių pasidarė daiktą ar pastatą perstatant, nugriaunant, perkeliant, susmulkinant ar išardant.

§ 3. Šio potvarkio nuostatai galioja ne tik tam laužui, kuris pasidarė pranešti įpareigotoje įmonėje, bet ir tam, kuris yra kitur įsigytas. Jie apima ir tuos daiktus, kurie asmeniniai priklausę pagal § 1 įpareigotos įmonės savininkui ar savininkams ir kitų asmenų ar įmonių daiktus, kuriuos pranešti įpareigotos įmonės ar savininkai, kaip sandėlių laikytojai, įgallotiniai ar patikėtiniai, laiko ar administruoja.

§ 4. Apie visą pagal šiuos nuostatus praneštiną laužą reikia pranešti tokiais laikotarpiais:

a) apie daiktus, turimus šiam potvarkiu išsigaliojant, per viena mėnesį potvarkiu išsigaliojus.

b) apie ateityje pasidarįsį ar gautą laužą — per vieną mėnesį po to, kai jis pasidarė ar buvo gautas.

§ 5. Pranešti reikia Generaliniam Komisarui dviejuose egzemplioruose, nurodant laužo rūšį ir kiekį. Daiktai, nesveria 100 kilogramų, neįmami dėmesin. Bendrai reikia laikyti tuos nurodymų, kurių duos Generalinis Komisaras.

§ 6. Praneštus išteklius tvarko generaliniai komisarai, susitarę su kompetingais įgallotinio laužo ir senam metalui rinkti užimtoje srityse kavalerijos kapitono Schu ryšių štabu. Be įsakmaus jo nurodymo laužas iš turinčių būti praneštų išteklių turi būti nusavintas ir atiduotas tik generalinių komisarų nurodytose rinkimo vietose.

§ 7. Šio potvarkio nuostatai netaikoma laužo iš karo grobio (buvusio rusų kariuomenės nuosavybės), kuriam surinkti leidžia atskirus potvarkius kompetentingi karinių pajėgų organai.

§ 8. Nusizengimą šiam potvarkiu, jam vykdyti išleistiems nuostatomis arba priemonėmis, kurių, pasiremiant šiuo potvarkiu arba jam vykdyti išleistiems nuostatomis, imsis Reicho komisaras, generalinis komisaras arba įgallota įstaiga, bus baudžiami pinigine arba kalėjimo bausme arba abiem bandom kartu.

§ 9. Potvarkis išsigalioja nuo paskelbimo dienos. Riga, 1941 m. lapkričio 8 d. LOHSE.

Vaikų spektaklis — koncertas

Profesinių Sąjungų Centro Biuras savo narių vaikams lapkričio mėn. 16 d. suruošė pramogą, suteikusia atsilankiusiems mažiems žiurovams daug džiaugsmo ir malonumo.

Prie spektaklio pradžia susirinkusius mažuosius žiurovus ir suaugusius jų palydovus p. Įgallotinio Profesinoms Sąjungoms vardu pasveikino Prof. S-gų Kultūros Skyriaus Viršininkas p. Vl. Lingė, pažadėdamas tokių pramogų ateityje suruošti dažniau ne tik vaikams, bet ir suaugusiems prof. sąjungų nariams.

Anordnung

über Tierseuchenpolizeiliche und andere veterinär-dienstliche Massnahmen vom 27. Oktober 1941

Für das Gebiet der ehemaligen Freistaaten Litauen und Lettland wird bestimmt:

§ 1. Für die Bekämpfung von Tierseuchen sind bis auf weiteres die Tierseuchengesetze massgebend, die vor der Besetzung der baltischen Länder durch die UdSSR gegolten haben.

§ 2. Die Generalkommissare werden im Rahmen näherer Weisungen ermächtigt,

bis auf weiteres die erforderlichen Ergänzungs-, Aenderungs- und Durchführungbestimmungen zu erlassen.

§ 3. Die Bestimmungen der §§ 1 und 2 gelten sinngemäss auch für andere veterinär-dienstliche Massnahmen, soweit sie allgemeiner Art sind und nicht unmittelbar vom Reichskommissar ausgehen.

Riga, den 27. Oktober 1941. Der Reichskommissar für das Ostland in Vertretung: FRUNDT.

1941 m. spalio 27 d.

Potvarkis

dėl priemonių kovai su užkrečiamomis gyvulių ligomis ir kitokių eilinių veterinarinių priemonių

Buvusių nepriklausomų Lietuvos ir Latvijos valstybių sričiai nustatoma kas seka:

§ 1. Kovai su užkrečiamomis gyvulių ligomis iki atskiro potvarkio taktomi tie šios srities įstatymai, kurie veikė prieš okupuojant Pabaltijo kraštus TSRS.

§ 2. Generaliniai komisarai įgallojami smulkesnių nurodymų rėmuose iki atskiro potvarkio leisti reikiamus papildomus, pakeičiamuosius ir vykdomuosius nuostatus.

§ 3. I ir 2 §§ nuostatai galioja atitinkama prasme ir kitokioms eilinėms veterinarinėms priemonėms, jei jos yra bendro pobūdžio ir nėra skelbiamos tiesiogiai Reicho komisaro.

Ryga, 1941 m. spalio 27 d. Už Reicho Komisarų Rytų Kraštui (pas.) FRUNDT ANORDNUNG

Anordnung

über Aenderungen des Zolltarifs vom 29. Oktober 1941. Für das gesamte meiner Verwaltung unterstehende Gebiet ordne ich an:

§ 1. Der sowjetische Zolltarif wird mit sofortiger Wirkung wie folgt abgeändert:

- 1) Salz (Chlornatrium) .... zollfrei
- 2) Branntwein:

- a) Spiritus, roh oder nur gereinigt (rektifiziert) .. zollfrei
- b) Sonstige gebrannte geistige Flüssigkeiten (Liköre, Rum, Arrac, Kognak, Obstbranntwein, Schnaps, wohlriechender Weingeist aller Art usw.) .... RM 300.—

Anmerkung: Neben dem Zoll ist die Spiritusabgabe und die Erantwinstzuschlagsteuer zu entrichten.

- 3) Bei aller Art, auch weingeistfrei oder mit Hellmittelsätzen in Behältnissen bei einem Raumgehalt von 15 l oder

mehr ..... RM 12.— in anderen Behältnissen RM 18.— Anmerkung: Neben dem Zoll ist die innere Abgabe zu entrichten.

§ 2. Die Zollsätze bestehen sich auf einen Doppelzentner (100 kg) der Ware mit samt ihrer Aufbewahrungsumschliessung. Bei Flüssigkeiten wird die unmittelbare Umschliessung (Flasche, Fass) gerechnet. Die Transportumschliessung (Kisten, Strohhalben u. s.) rechnet nicht zum Gewicht der Ware (Tara). Bei Rohabak in Ballenverpackung (Leinen, Schilf, Jute u. s.) ist 2,5 Prozent Tara abzudehen.

Riga, den 7. November 1941. Der Reichskommissar für das Ostland I. V. BURMEISTER I. A.

1941 m. spalio 29 d.

Potvarkis

dėl muitų tarifų pakeitimo. Visai mano žinioje esančiai sričiai nustatau:

§ 1. Sovietinis muitų tarifas nuo šiol pakeičiamas šitaip:

- 1) Druska (chlornatrium) muitu neapdedama
- 2) Degtinė:

- a) spiritas, žalias arba tikslai valytas (rektifikuotas) muitu neapdedamas
- b) kiti spiritiniai alkoholiniai skysčiai (likeriai, romas, arakas, konjakas, vaisvyniai, paprasta degtinė, visų rūšių kvapus alkoholis ir kt.) ..... 300.— RM

Pastaba. Greta maito paėmamas spiritomokestis ir pridėdamasis degtinės mokesčiai.

15 l ir daugiau talpos induose ..... 12.— RM

Kitokiuose induose .... 18.— RM

Pastaba: Greta maito paėmami vidaus mokesčiai.

§ 2. Muitų normos taikomos dvigubam centneriui (100 kg) prekių karta su jų įpakavimu. Skysčiams priskaitomas netarpinė pakavima (buteliai, stakinės). Transportinis įpakavimas (dėžės, šiu-dai ir kt.) į prekęs svorį (tara) neįskaitoma.

Zaliam tabakui, supakuotam ryšuliais (drobe, nendrėmis, džutu ir kt.), atskaitoma 2,5% taros.

Ryga, 1941 m. lapkričio 7 d. Už Reicho Komisarų Rytų Kraštui BURMEISTER

Šio spektaklio programa buvo specialiai pritaikyta vaikams. Jaunimo Teatro buvo suvaidintos dvi pasakos: „Tėvo palikimas“ ir „Brėmeno miesto muzikantai“. Pirmasis veikalėlis parbrėžė mintį, kad didžiausias žmogaus turtas yra darbas. Ši pamokomoji mintis ypač tinka mūsų gyvenamiesiems laikams, kada visas žmonių gyvenimas grindžiamas darbu.

Antrasis vaidinimas suteikė vaikams daug gėdus juoko, besidžiaugiant labai vykusiai sukurtais gyvulių tipais. Šio scenos veikalėlio pažymėtinios gražios dekoracijos ir šviesos efektai.

Maloniai nustebino ne tik vaikučiai, bet ir atsilankiusius kartu su jais su-

augusius žiurovus, p. Br. Jonušo vadovaujamas policijos orkestras, savo programoje išplėdes keletą lietuvių (jų tarpe ir paties dirigento) ir vokiečių kompozitorių kūrinių. Ypač vaikams patiko fagoto ir ksilofono solo atlikieji dalykai. Labai gera išpūdi p. Zdanovičius padarė muzikos kūrinių ir instrumentų paaiškinimu. Vaikai gavo progą ne tik išgirsti pačius kūrinius, bet ir juos suprasti bei susipažinti su rečiau pasitaikančiomis instrumentais.

Mažiems žiurovams būtų galima prikišti triukšmavimą ir nekantravimą, bet šie dalykai tokio amžiaus publikai kiek ir pateisinami.

Kaip pasikeis netolimoje ateity Kaunas

Jau anksčiau spaudoje buvo rašyta apie Kauno miesto perplanavimo projektą. Dabar šie perplanavimo darbai jau vykdomi. Daugumas jų atlikti. Ruošiant pertvarkyti Senamiestį, visame to miesto dalies plote daromi matavimai, statomi poligonometriniai ženklai, matuojamas pats tinklas ir daroma detalinė nuotrauka — horizontalinė ir vertikalinė.

Kaip žinome, Senamiestyje yra daug senų mažos vertės pastatų kiemuose bei įvairiuose skersgatviuose. Senamiestio sanacijos pirmoje eilėje tie nereikšmingi pastatai turės būti pašalinti. Todėl jau dabar apžiūrėti ištiesi kvartalai, išrenkami nugriautini namai, surašomi atitinkami aktai ir netolimoje ateityje bus apsvaistomas konkretus netinkamų moderniniai statybai namų pašalinimo klausimas.

Bene svarbiausias darbas pertvarkant Senamiestį bus įvykdytas tas, kad ne tik bus praplėtos gatvės, nugriauti netinkami namai, bet ir pati Laisvės alėja bus prastata ligi Kauno pilies. Ji atsirems į Vytauto Didžiojo ir Petro Višinskio tiltus jungiančią patogią susisiekimo atvilių magistralę.

Netolimoje ateityje, kaip minėta, bus nugriauti Senamiestyje visi netinkami moderniai eksploatacijai trobesiai. Bus paleikami tik istorinę bei meninę reikšmę turintieji pastatai.

Tuo pačiu metu tęsiamos studijos ir viso Kauno miesto generalinio plano sudarymą. Tarp kitko, reikia pažymėti, kad bus perplanuojamas Napoleono ir Karmelitų gatvės. Jos bus sujungtos pro Karmelitų bažnyčią su Nemuno uostu. Įgyvendinant šį projektą, bus nu-

griauta Karmelitų bažnyčios šventoriaus dalis ir vienas Karo Ligoninės flygelis. Sutvarkius Napoleono ir Karmelitų gatves, tuo pačiu bus įgyvendintas patogus susisiekimas iš Kauno uosto į geležinkelio stotį bei Šančius.

Iš kitų darbų paminėtini dabar vykdomi kameraliniai Zaliakalnio perplanavimo darbai. Čia matavimas atliktas jau anksčiau.

Nemiriant Kaune vykdomų fabriku bei įmonių praplėtimo statybų bei kitų viešųjų pastatų statymo, apie kuriuos jau anksčiau buvo rašyta, tenka paminėti baigiamą nacionalizuotų namų statybą. Šiuo tarpu nacionalizuotieji namai baigti statyti Maironio g. 40, Zemuogių g. 3, Panerių g. 99, Molėtų g. 10. Baigiami statyti — Putvinskio g. 7-b, Trimito g. 8 ir Danų g. 4. Zoologijos sodė baigiamas statyti paviljonas paukščiams, kuris tiks žiemos ir vasaros eksploatacijai.

Suprantama, kad žiemos metu bus vykdomi įvairūs projektiniai pasirodymai naujai statybai, o išaušus pavasariui, pagyvės pati naujoji statyba. Galima tikėtis, kad Kaunas ateinančiais metais galės jau žymiai pakeisti savo veidą.

A. VT-KUS

VISI BIJOSI VEŽTI LITVINOVĄ

NEW YORKAS. Associated Press žiniomis, vienas britų keleivinis lėktuvas atsisakė nuvežti Litvinovą su palydovais į Kairą. Tas atsisakymas buvo motyvuojamas tuo, kad visos lėktuovo vietos yra užimtos. Britų pasiuntinys Irane atsiprašė Litvinovo dėl „neapsižūrėjimo“. Jungtinių Valstybių ambasadorius Maskvoje Steinhartas ir britų informacijų direktorius Moncktonas šiuo metu jau yra atvykę į Kairą.

— Bulgarijai susirūpino slidžių sportu. Norėdami pakelti slidžių sporto lygį, bulgarai pasikvietė iš Ostmarko trenerį Radacherį. Kol negalima pasinaudoti sniegu, treniruotės vyksta salose.

SPORTAS

Geriausi Europos bėgikai

Nors visu smarkumu vyksta karo veiksmai, Europos lengvosios atletikos gyvenimas nieku būdu nesuvisyruvo, kad būtų galima kalbėti apie stovėjimą vietoje arba net žengimą atgal.

Aptariant olimpinės bėgimų rungtis, tenka pažymėti, jog čia aiškiai prasidėję Vokietijos lengvatletai, kurie daugelyje varžybų įtikinančiai pirmuoja.

1941 metų sezono 100 m geriausiai pasirodė prancūzas Valmy, parodęs laiką 10,4 sek. Toliau seka: 2. Osendarpas (Olandija) 10,4 sek. 3. Scheuringas (Vokietija) 10,5 sek., 4. Montis (Italija) 10,5 sek., 5. Marianis (Italija) 10,5 sek., 6. Tito (Italija) 10,5 sek.

200 m geriausiųjų šeštukas rikiuojasi taip: 1. Scheuringas (Vokietija) 21,0 sek., 2. Osendarpas (Olandija) 21,4 sek., 3. Marianis (Italija) 21,6 sek., 4. Valmy (Prancūzija) 21,6 sek., 5. Harbigas (Vokietija) 21,7 sek., 6. Mellerowiczius (Vokietija) 21,7 sek. Šioks toks netikėtumas yra Harbigas isiterpimas. Dabar Harbigas nesitenkina 400 m ir 800 m bėgimais, bet gana sėkmingai rungtyniauja ir trumpuose nuotoliuose.

400 m pirmąja Harbigas (Vokietija) 46,7 sek., 2. Lanzis (Italija) 47,1 sek., 3. Missonis (Italija) 47,9 sek., 4. Ahrensas (Vokietija) 48,4 sek., 5. Scheuringas (Vokietija) 48,5 sek., 6. Muelleris (Vokietija) 48,5 sek.

800 m bėgime pirmąja vietą po atkaklių varžybų su Harbigu pelnė italis Lanzis. Laikas puikus — 1:49,0 min. Toliau: 2. Harbigas (Vokietija) 1:49,2 min., 3. Giesenas (Vokietija) 1:51,1 min., 4. Malmbergas (Svedija) 1:51,5 min., 5. Hansenas (Prancūzija) 1:51,8 min., 6. Seibertas (Vokietija) 1:51,8 min.

1500 m aiškiai triumfuoja švedai, šiais metais paveržė visas šešias pirmąsias vietas: 1. Haeggas 3:47,6 min., 2. Anderssonas 3:48,6 min., 3. Kaelerne 3:49,2 min., 4. Ahlesenas 3:50,4 min., 5. Hellstroemas 3:51,0 min., 6. Janssonas 3:51,8 min.

5000 m šiais metais suomiai užleido pirmąją vietą kitių valstybių sportininkams. Štai jų virtinė: 1. Hellstroemas (Svedija) 14:15,8 min., 2. An-

derssonas (Svedija) 14:16,2 min., 3. Syringas (Vokietija) 14:30,6 min., 4. Szilagyi (Vengrija) 14:35,8 min., 5. Csaplaras (Vengrija) 14:36,0 min., 6. Heino (Suomija) 14:36,6 min.

Gi 10.000 m geriausiųjų tarpe netaisoma nė vieno suomio. Pirmuoju eina vengras Csaplaras, pasiekęs 30:25,6 min. Antrąja vietą užima švedas Oestbrinkas — 30:26,6 min. Seka: 3. Tillmanas (Svedija) 30:28,0 min., 4. Beviacqua (Italija) 30:32,6 min., 5. Petterssonas (Svedija) 30:34,6 min., 6. Szilagyi (Vengrija) 30:46,8 min.

Maratono bėgime aiškūs vokiečių pranašumas: 1. Borgsenas 2:33:30 val., 2. Woeberis 2:34:37 val., 3. Puchas 2:34:59 val., 4. Menzeris 2:47:00 val., 5. Lohse 2:47:20 val. Ir tik šeštoju išspraudžia italis Maffei. Laikas — 2:47:23 val.

Sekmdienį futbolas

Sekmdienį, lapkričio 23 d., bus tęsiamos Kauno futbolo pirmenybės. Irvys dvejos rungtynės: 12 val. LFLS — LGSF (teisėjas Citavičius) ir 14 val. Perkū-

nas — Kovas (teisėjas Aleksandravičius). Kaip atsimenama, šios rungtynės turėjo įvykti praėjusį sekmadienį, bet dėl didelių šalčių jas teko atidėti.

Krepšinio turnyre

Dėl salės remonto keletą krepšinio turnyro rungtynių teko atidėti. Dabar turnyras bus normaliai vykdomas toliau. Šeštadienį bus tokie susitikimai: 18 val. Perkūnas I — LGSF II, 19 val. LFLS — Universitetas, 20 val. KTK — Tauras, Sekmdienį žaidimai vyks nuo 17 val.

Trumpai iš visur

— Norrköpinge Bjoernas pagerino Švedijos plaukymo rekordą 100 jardų nugaru. Bjoernas pasiekė 1:03,2 min. Pietų Švedijoj startavo danų plaukikės. Haelsingborge Nielsenė pasiekė Švedijos rekordą 200 m laisvu stiliumi. Laikas 2:41,0 min. Plaukymą laimėjo danė Hvegerė — 2:27,4 min. 100 m laisvu stiliumi laimėjo Nielsenė — 1:08,6 min. Traelleborge Hvegerė laimėjo 100 m laisvu stiliumi per 1:09,5 min. ir 400 m laisvu stiliumi per 5:15,6 min.

— Sekmdienį Hamberge įvyks futbolo rungtynės Nordmark — Pietų Švedija.

KAUNO RADIJAS

5.00 Vokiečių kariams RP; 6.00 Dienos mintys, Rytinis koncertas (pl.); 6.40 Mankšta moterims. Vad. Danutė Nasvytytė; 7.00 Zinios vokiečių k. RP; 7.15 Zinios lietuvių k.; 7.30 Koncertas RP; 8.00 Pl. muzika; 8.30 Koncertas RP; 9.00 Zinios vokiečių k. RP; 9.15—10.00 — pertrauka; 10.00 Šuberto ir R. Štrauso kūriniai (pl.); 11.00 Sveikatos patarėjas (Dr. Antanas Matukas); 11.20 Koncerto tęsinys; 12.00 Varpų muzika iš Karo muziejaus; 12.05 Pl. muzika; 12.30 Zinios vokiečių k. RP; 12.45 Pl. muzika; 13.00 Zinios lietuvių k.; 13.15 Vidurdienio koncertas RP; 14.00 Zinios vokiečių k. RP; 14.15 Popietinis koncertas RP; 15.00 Zinios vokiečių k. RP; 15.30—16.00 — pertrauka; 16.00 Jur-

gis Talmantas: Žodžių daryba; 16.15 Mšrus koncertas. Dalyvauja Andriaus Kairio oktetas, sol. Stepas Grauzinis ir armoninkistas Albinas Giedraitis; 16.45 Zinios lietuvių k.; 17.00 Zinios vokiečių k.; 17.15 Garsų paradai (pl.); 17.45 Gediminas Galvanaukas. 1914 m. karas ir jo pasekmės; 18.00 Garsų paradai (tęsinys); 18.30 Laiko įvykiai, pranešimai iš fronto, paskaitos karo ir politikos klausimais ir žinios vokiečių k. RP; 20.15 Koncertas iš Vilniaus; 21.00 Zinios lietuvių k.; 21.10 Koncertas iš Vilniaus (tęsinys); 22.00 Zinios vokiečių k. RP; 22.15 Šokių muzika (pl.); 24.00 Pro. gramos pabaiga.

KINO TEATRŲ LANKYTOJŲ DĖMESIUI

Nuo pirmadienio — lapkričio mėn. 24 d. kino teatruose „Forum“, „Kapitol“ ir „Daina“ bilietai ir vakaro seansus bus pardavinėjami ir dienos metu tarp 12 ir 14 val. Šia proga tenka atkreipti kino lankytojų dėmesį į tai, kad kino teatrai „Daina“, „Forum“, „Kapitol“, „Glorija“ ir „Triumf“ pirmąjį seansą šeštadieniais pradeda 16 val. Kad nebūtų didelio susigrūdimu kitais seansais, publika prašoma daugiau lankyti pirmą seansą, nes kaip pastebėta, šeštadieniais 16 val. seansai labai mažai lankomi, kai tuo tarpu ir vėlesnius seansus publika negauna bilietų. Beveik ta pat galima pasakyti ir apie pirmuosius seansus sekmdadieniais. Sekmdadieniais visų kino teatrų pradeda demonstruoti filmas 16 val. (kasa atdara nuo 14 val.), išskyrus kinus „Lyra“ ir „Pasaka“, kur pirmieji seansai šokiadieniais esti 17 val., o šventadieniais 15 val.

„Viljampolėje, Raudondvario plent. Nr. 70
Išnuomojamos
patalpos įmonėi. Kreiptis į Kepurių ir Skrybėlių fabriko direktorių. Ugniagesių 19, tel. 25228, darbo valandomis. 3763(3)

Reikalingas prityres
VYR. BUHALTERIS
Valst. Aval. Fabrikui „PATVARA“ Kaune, Vilniaus g-vė, Nr. 25. Telef. 26526. Dėl sąlygų kreiptis į fabriko kontora darbo valandomis. 3770(1)

KAUNO LOMBARDAS
Kanto g-vė Nr. 1
atlieka šias operacijas:
1. Išduoda paskolas priimdamas užstatu įvairių kilnojama turta.
2. Priima komisan ir saugoti įvairių kilnojama turta.
3. Parduoda iš varžytynių užstatus, komisinius daiktus turta, priimta saugoti, išėjus nustatytam įstatym terminui arba laisvai susitarę su daiktų savininkais, ir
4. Savo krautuvėje Laisvės al. 61 Nr. laisvai parduoda nuosavus, pirktus ir komisinius daiktus. Operacijos atliekamos nuo 7 val. 30 min. iki 15 val. be pertraukos. 3745(2)

SMULKŪS SKELBIMAI

Siūlo darbo

Skubiai reikalingas radio technikas ir prityres laikrodininkas. Ten pat PERKA radio dalis, senus aparatus ir laikrodžių dalis. Savanorių pr. 5. 3555(6)

Reikalinga prie šeimos tarnaitė. Dėl sąlygų sužinoti 16-toje „Paramos“ krautuvėje, Zaliakalnyje, pas Skrininkienę. 3702(3)

Gabus, rimtas, sąžiningas jaunuolis, baigęs gimnaziją, gerai mokas lietuvių ir vidutiniškai vokiečių k., turis gražią rašyseną, sugebas labai tvarkingai ir rūpestingai dirbti, skubiai ieško atitinkamos tarnybos. Siūlyti raštu: Iki pareikalavimo, Marijampolė, Laikino asm. liud. Nr. 15. 3639(6)

Vienungis ieško tarnaitės-šeimininkės. Kreiptis nuo 19—20 val. Prieplaukos Krantas 15, b. 3 tel. 28053. 3751(2)

Tuoju reikalinga tarnaitė. Atlyginimas geras. Perkūno al. 24c, bt. 2. Telef. 25593. 3769(1)

Ieško darbo

Jaunas, nevedęs vargonininkas, sugebas vesti chorą, ieško vietos. Rašyti Kazlui Kurklińskiui, Kurklių km. Seduva. Panevėžio ap. 3602(5)

Jauna moteris, mokanti vokiečių kb., ieško darbo prekyboj, prie vokiečių patarnavimo, ilgoninėj ar šiaip kur. Telrautis: Aguonų g. 8, b. 1. Jadvyga. 3783(1)

Dirbsiu buhalterio padėjėjo-sąskaitininko darba. Nurodant sąlygas, siūlyti J. Paškevičiui, Alizavos km., Gėlgaudiškio pšt., Saklių ap. 3727(3)

Dipl. sodininkystės, daržininkystės, bitininkystės specialistas, baigęs m-lą Vokietijoje, turjis 6 mt. praktikos, ieško vietos Kauno apskr. 3719(2)

Vokiečių g-vė 105, Sungailai, perduoti P. 3719(2)

Jaunuolis, mokas vokiečių kalba, ieško pasiuntinio arba panašios vietos. Siūlyti Savanorių Nr. 238, b. 3. 3768(1)

Gabus, raštingas jaunuolis, mokas lietuvių, lenku, rusų ir šiek tiek vokiečių kalbas, ieškau tarnybos — darbo. Siūlyti laikr. adm. 3791(3)

Parduoda, perka

Geroje vietoje perleisiu smulkiau pr. krautuvę. Ten pat parduodama tuščios nuo alaus bonkos, Jonavos g. 22, b. 5. 3790(1)

Parduodu bajaran arba mainau į 6 blankų armoniką. Savanorių pr. 107, but. 1. Baužys. 3784(1)

Pirksiu pašlužas ir batus. Siūlyti darbo val. telef. Nr. 21239. 3766(1)

Parduodu rankinę, mažai vartotą, geros firmos, sluvamą mašiną. Sužinoti Laisvės al. 38, b. 3. 3772(1)

Pirksiu „Hütte“ I tomo XV laidos sovietų leidimo. Siūlyti Vilnius, Mindaugo g-vė 19, but. 1. J. Riauba. 3774(1)

Parduodu arba keičiu į patefona (čėmodanėj) su plokštelėm apvalu ažuol. stala, 4 kėd. ir iliustrą. Kreiptis su patefona į Parodos la. b. 1. G. 3789(1)

Prityres sąskaitininkas, dirbes raštinėje ir prekybos buhalterijoje ieško atitinkamo darbo. Skambinti 26710 nuo 7-12 ir 14-19 val. Antanas. 3789a(1)

Ivairūs

JEI IŠVERSTI KA NORS REIK, I SAPIEGOS 6 EIK
Vertimų biuras „Plunksna“ verčia į vokiečių kalbą prašymus, pažymėjimus ir kitus raštus. Kaunas, Sapiegos (buv. Tolstojaus) g. 6 nr. Tlf. 23727. 3144(25)

Dingo kumelys 7 mėn., bėras, stambus, kaktose maža balta žvaigždė. Radusiam atlyginimas. Pranešti: Česnai Jonui, Liudvinavo v., Stebuliškių k., tel. Liudvinavo pšt. Nr. 27. 3579(2)

B-VĖ „VARSA“
Daro iškasas, medines raides ir kitokius užrašus. Atlieka dažymo — dekoravimo, tapetavimo ir kitus kambarių remonto darbus. Laisvės al. 3a, telef. 26856. 3781(3)

Š. met. lapkričio mėn. 20 d. Lukšio g-vėj nuo gastronomijos krautuvės lango (netoli II-polie. nuov. pavogtas vyr. dyviratis, firm. Sirijus, rėmu Nr. 675713, registracijos Nr. 964. Pastebėję ar žinantieji, labai prašau už gerą atlyginimą pranešti Paschalai, Karo Muziejaus Orkestras. 3773(1)

Vėter. pusk. Zenonas Sragauskas prieš vokiečių-sovietų karą, buvo Varėnos pailgone 615 artilerijos pulke, o vėliau, kaip belaisvis, išvežtas iš Alytaus į Suvalkus. Žinantieji apie jo tolimesnį likimą, prašomi pranešti Jonui Sragauskui, Kaunas, Zalioji g. 1 bt. 3. 3782(2)

Grįžusieji Kariai!

Kas žinote apie likimą vyr. psk. Juozo Šalčiaus, tarnavusio 234 š. p. 7 kp. kuopininku. Paskutiniu laiku buvo Pabradės poligone.

Prašomi pranešti A. Šalčiuvienėi, Kaunas - Šančiai, Kranto alėja 28 Nr. 3778(1)

Kas žinote apie Eugenijų Liaudanską, kilusį iš Raseinių, dirbusį Kauno Maisto fabr. prieš karą iškelta vedėju į Maisto bazę, prašom už didelį atlyginimą pranešti Natallijai Liaudanskienėi, Kaunas, Maisto fabr. 3776(1)

Butai ir kambariai

Tarnautoja ieško kambario su baldais miesto centre arba netoli centro. Tel. 29475, Beržų 4, bt. 2. 3786(1)

Dantų gydytoja

ELENA REPŠIENĖ
persikėlė į Laisvės Alėją 10, bt. 4. Priima pacientus 10—12 ir 17—19 val., išskyrus šventadienius. 3619(2)

Miesto Centre išnuomojamas saulėtas kambarys su atskiru įėjimu ir visais patogumais. Sužinoti telefonu Nr. 28776, 13—15 val. 3780(1)

Ieškau didoko, be baldų kambario Aleksote (aukštai) netoli kelto. Siūlyti iki antradienio Basanavičiaus al. Nr. 8. J. Budreika. 3771(1)

Duosiu kambarį šeimoje intelig. moteriai už mažą patarnavimą. Skambinti telef. 20442. 3777(1)

Kauno Jaunimo Teatras

Šeštadienį, lapkričio 22 d. 14 val.
TĖVO PALIKIMAS
3 pav. lietuvių liaudies pasaka
BĖRĖMENO MIESTO MUZIKANTAI
Brolių Grimmų 4 pav. pasaka
KONCERTINĖ DALIS
Bilietai 10—60 pf.

Sekmdienį, lapkričio 23 d. 15 val.
12 BROLIŲ JUODVARNIAIS LAKŠČIUSIŲ
S. Čiurlionienės 4 pav. pasaka
Bilietai 10—60 pf.

Bilietai parduodami teatro kasoje — knygynėlyje (Laisvės al. 41. Telef. 23717) kasdien nuo 10—15 ir nuo 17—19 val.

KAUNO OPERETĖS TEATRAS

Penktadienį, lapkričio 21 d., Kauno miesto teatre sezono atidarymas.
„LINKSMOJI NASLĖ“
F. Loharo 3 v. operetė.
Bilietai nuo 0,50 — 2,50 RM. 3638(5)

Kauno Teatras

Šeštadienį, lapkričio 22 d.,
TANNHÄUSER
R. Wagnerio 3 v. opera
K. Petrauskui dalyvaujant.
Bilietai nuo 0,50—2,50 RM

Spektaklių pradžia 18,30 val. Bilietai parduodami nuo 10 iki 12 ir nuo 16 iki 19 val.; šventadieniais — nuo 12 iki 14 ir nuo 16 iki 19 val.

I LAISVE

KAUNAS, DUONELAIČIO 24.
REDAKCIJA interesantus priimtineja 12—13 ir 17—18 val. Telefonai: vyr. redaktoriaus 20520, red. sekretoriaus 21414, redakcijos 20530.

ADMINISTRACIJA dirba nuo 8 ligi 18 val., prieš šventadienius — nuo 8 ligi 15 val. Tel. 26375.

Prenumerata (laikinė, siunčianti peštų) 1 mėn. užsisakantiems 1 arba 2 egz. po 20 rb egzempliorius, užsisakantiems daugiau kaip po 2 egz.—po 15 rb egzempliorius. Pinigus prašoma siųsti per Lietuvos Banko skyrius „Spaudos Zodis“ a. a. b. vardu (papr. ein. sąsk. Nr. 161560) Lietuvos Bankui Kaune.

Skelbimai darbo ieškantiems 2 rb, darbo siūlantiesiems 10 rb; pirkimo ir pardavimo smulkūs skelbimai 15 rb; valdinų ir prekybinių įstaigų skelbimų 1 petito eilutė 4 rb. Skelbimai priimami administracijoje iš vakaro ligi 18 val.; prieš šventadienius ligi 15 val.
Leidžia a. a. b. „Spaudos Zodis“ Spausdina „Ziubo“ spaustuvė (Kaunas, Duonelaičio 24).

Darbo baruose

CUIQUE SVUS LOCUS.

Atsakingi Didžiojo Reicho vyrai ne kartą yra pareiškę, kad kai kurių tautų vieta Naujojoje Europoje paaiškėsianti tik karui pasibaigus. Minimos tautos turinčios parodyti savo lojalumą tos Europos kūrėjai — Vokietijai ir savo ryžtingumą kovoje su žmonijos priešais — bolševizmu. Abu tie momentai išryškėja ne tik tada, kai kario uniforma apsilvėję šaunūs vyrai laisvu noru išgyjuoja greta vokiečio kario įkandin sunaikintino priešais. Tvarka, našus darbas ir darbas iš viso yra taip pat didelis įnašas paremti ir paspartinti tai lemiamai kovai.

Apie mūsų tautos pastangas ir realius žygius kietu kario keliu laimėti sau ateitį jau esame kalbėję kitomis progomis. Šį kartą mums aktualus darbo jėgų paskirstymo klausimas. Senesni ir ypač naujesni valdžios organų potvarkiai šį reikalą berods yra suėmę į gana aiškūs rėmus. Karo, ir tai totalinio karo, sąlygomis visai suprantama, jei asmeninė laisvė ir pomėgiškas čia kartais ir stipriai suvaržomi, o darbo jėgų organizacija eina iš viršaus. Nes tik iš viršaus, turint prieš akis visumos perspektyvą, galima tiksliausiai numatyti, kur ir koks ratelis reikalingas tam milžiniškam mechanizmui, kurį galėtume pavadinti totalinio karo mašina.

O tačiau tai nėra viskas. Kaip kovos lauke ir geriausia vadovybė paliks bejėgę, jei bus menka kareivių moralė, taip ir čia pačių darbo jėgų sąmoningumas ir gera valia yra nepaprastai didelės reikšmės. Nevisuomet lengva suvokti didį bendrą tikslą tautiniu, o kartais ir europiniu požiūriu, o dar sunkiau, jį suvokus, aukotis, palenkiant jam savo asmens reikalus ir reikalukus. Šitas sąmoningumas ir toji aukos dvasia, jei tauta nori išlaikyti jai skirtą labai apręžto laiko bandymą, yra privaloma visiems lietuviams, pradendant lauko ar fabriko darbininku ir baigiant dvasininku.

Šit, pavyzdžiui, tautiniu atžvilgiu lenkiškoji bažnyčios organizacija jau prieš šimtmečius yra nuskriaudusi mūsų tautą, prisidėjusi prie žymios jos dalies sulenkinimo. Žinome, kad tautiškai susipratę lietuviai dvasininkai tą skolą stengėsi ir tebesistengia gražinti. Tačiau rytinėje kadais lenkų užimtoje Lietuvoje paskutiniiais dviem dešimtmečiais ne tik tas darbas buvo neįmanomas, bet dargi visomis išvaizduojamomis priemonėmis nutauginimas buvo toliau varomas. Jeigu lietuviai dvasininkai, pastaruoju metu turėję galimumą grįžti į prarastuosius postus, dabar vėl iš jų pasitrauktų, ieškodami „ramesnės“ vietos, ir jiems galėtume prikišti tautinės pareigos pamiršimą.

Imkime visai kitos plotmės pavyzdį, taip pat iš inteligentinio darbo srities, kuris, kaip ne taip lengvai apčiuopiamas ir pasveriamas, sunkiau prieinamas bei pasaisdomas potvarkių. Pas mus yra žmonių, kurie, užėmę vieną darbo barą, nenustygsta vietoje, būtinai lyžtasi išbrauti į kito varomą vabą ir jį iš ten išstumti, nors prišpirtas jis neįstengtų nusakyti, kas, būtent, to kito blogai daroma ir kaip jis numatęs geriau dirbti. Ir vis dėlto toks „patriotas“ savo užmačios patenkinti kartais esti pasiryžęs imtis net su tautine garbe nesuderinamų priemonių.

Galėtų kam kilti klausimas, ką gi bendro tuodu pavyzdžiui turi su pirmomis šių eilučių prielaidomis? Kur čia kova su bolševizmu, lojalumas Didžiajai Vokietijai ir galutiniam laimėjimui palenktos darbo jėgos? Į tai galėtume atsakyti, kad tai patys kraštutiniai darbai ir jo organizacijos pavyzdžiai, kurie tik pirmu pažvelgimu atrodo neįsijungiantį tautos pastangas patenkinti minėtuosius postulus, laiduojančius jai ateitį. Juk tik vieninga tauta gali būti lojali kaip tauta ir tik būdama dinamiška ir laisva nuo bet kokių padrikimo ji gali kovoti su fanatišku ir chaotišku bolševizmu. Šiuo metu, kai tauta laiko istorinį egzaminą, kiekvienas tautietis, koki darba jis bedirbtų, o juo labiau inteligentas, turi jausti atsakingumą prieš istoriją.

Dėmesio, ūkininkai!

Generalinis Komisaratas nurodo, kad, pradėjus smarkią šaltį bulvių pristatymą tenka sustabdyti. Todėl Lietuvos ūkininkai kviečiami numatyti šias atiduoti bulves patalpinti taip, kad joms nekenktų šalutis ir kad kartu, reikalui esant, jas būtų galima išimti. Atiduotini kiekiai pasilieka tokie patys ir dėl

minėtųjų priemonių nė vienam ūkiui jie nesumažinami. Šiuo metu kiekvienas ūkininkas turi galimumą pradėti kiti duoninius javus, kadangi į rinką reikia pristatyti didesnius negu ligi šiol kiekius. Ryšium su tuo primenama apie premijas, numatytas už javų, šieno ir šiaudų pristatymą.

Generalinis Komisaratas įvedė į pareigas srities komisarą Neum

Iškilmės Panevėžio apskrities valdybos namuose

KAUNAS, XI. 20. Gausiai dalyvaujant įstaigų ir valdžios organų atstovams, lygiai kaip ir visuomenė, Generalinis Komisaratas Dr. von Renteln Panevėžyje įvedė į pareigas naująjį Panevėžio srities komisarą gauamtsleiterį Neum. Savo pasakotoje kalboje Generalinis Komisaratas nurodė, reikalingumą glaudžių ryšių tarp civilinės valdžios ir gyventojų, ryšių, dėl kurių, drauge su aktualiaisiais uždaviniais, kilo reikalas sudaryti Panevėžio sritį. Greita tiesioginio rūpinimosi gyventojais, tolesnis civilinės valdžios uždavinys yra mobilizuoti visas pajėgas didesniems uždaviniams, kurie yra iškilę ne tik šiai sričiai, bet ir visai Europai. Kiekvienas vyras ir kiekviena moteris šioje srityje turi tarnauti didesniame uždaviniui: nuvertimui kruvinojo sovietų teroro režimo, kokio pasaulis niekad dar nėra matęs, užtikrinimui žmogaus garbei tinkamo gyvenimo ir nugalėjimui tamsiųjų pajėgų ir jų sąjungininkų. Ši sritis itin sunkiai kentė kruviname bolševizmo terore, kurį visiškai nugalėjo tik nacionalsocialistinė Vokietija, vadovaujama Adolfo Hitlerio. Kai dabar kovojamos kovos prieš bolševizmą ir prieš Angliją, ši sritis turinti suprasti, kad bus išspręstas ir jos li-

kimas, ir visų pareiga esanti padėti šį mūsų privesti prie laimingo galo.

Generalinis Komisaratas toliau pareiškė, kad jei dabar tarp vokiečių civilinės valdžios ir naujojo srities komisarato iš vienos pusės ir tarp šios srities antibolševistinių pajėgų iš antros pusės įvyks itin glaudus susivienijimas, tai tuo būdu bus padėtas pagrindas itin glaudžiam, vaisingam, kupinam supratimo ir draugystės savitarpimui bendradarbiavimui. Nurodė, kad lygiai tiek pat, kaip ir vokiečių karinės pajėgos, vokiečių civilinė valdžia yra atvykusi kaip šio krašto išlaisvintojas, Generalinis Komisaratas įvedė srities komisarą Neum į jo pareigas.

Srities komisarą Neum Generalinį Komisarą patikino, kad jis ir jo bendradarbiai visomis pajėgomis prisidės prie šio krašto ir šios srities atstatymo. Jis iš visų šios srities gyventojų sluoksnių laukia, kad jie su ta pačia gera valia, su kuria iš vokiečių pusės jiems paduodama ranka, padėtų baigti tą pergalę, dėl kurios Vokietijos kariuomenė kovoja, kad būtų galima naujai atkurti Europą.

Iškilmės buvo baigtos vėlavos pakėlimu.

KRONIKA

NAUJI APSKIRIŲ AGRONOMAI

Apskiriųjų agronomais paskirti: Alytaus aps. — Jonas Prockys (laik. eiti par.). Biršų aps. — Antanas Šukys, Kauno aps. — Jonas Sedinas, Kėdainių aps. — Petras Valatka, Rėtingos aps. — Antanas Bričkus, Marijampolės aps. — Vytautas Agnėnas, Mažeikių aps. — Viktoras Dailydė, Panevėžio aps. — Alfonsas Indreika, Raseinių aps. — Ignas Andrašiūnas, Rokiškio aps. — Vytautas Neniškis, Seinų aps. — Jonas Jasūnas, Šakių aps. — Antanas Leukaitis, Šilutės aps. — Vincas Mykolaitis, Švenčionių aps. — Viktoras Maldžiūnas, Tauragės aps. — Ignas Rapkevičius, Telšių aps. — Jonas Tautvydas, Trakų aps. — Juozas Norkūnas, Ukmergės aps. — Stasys Skorubskas, Utenos aps. — Antanas Mikalkėnas, Vilkaviškio aps. — Alfonsas Gilvydis, Vilniaus aps. — Motiejus Kraušlys, Zarasų aps. — Vaclovas Butkys (laik. eiti par.).

ŠIANDIEN 20 VAL. 15 MIN. RELIGINĖS MUZIKOS KONCERTAS

Šiandien 20 val. 15 min. Arkikatedros Bazilikoje bus religinės muzikos koncertas. Programoje dalyvauja Aleksandras Kačanauskas, operos solistas Ip. Nauragis, Arkikatedros Bazilikos ir Tarp. diecezinės kunigų seminarijos chorai, kun. Vl. Budrecko diriguojami. Bus išpildyti J. S. Bacho, P. Čaikovskio, Th. Dubols, J. Gallus, J. Gruberskio, Juozo Gruodžio, Al. Kačanausko, Juozo Naujalo, Lorenzo Perosi, Fr. Schubert, R. Schumann ir kun. Budrecko kūriniai.

Koncertas netransliuojamas. Įėjimas laisvas.

TEATRŲ SPEKTAKLIAI SAVITARPINEI PAGALBAI

Savitarpinės Pagalbos vyr. komitetas kreipėsi į visus Lietuvos veikiančius teatrus ir Vilniaus Filharmoniją, prašydamas surengti bent po vieną spektaklį Savitarpinės Pagalbos naudai. Teatralai šį komiteto prašymą sutiko labai palankiai. Šilutės miesto teatras parėmė komitetui laiška, kuriuo pasižada visomis jėgomis prisidėti prie Savitarpinės Pagalbos darbo.

Savitarpinę Pagalbą remia ir kiti teatrai.

SUSTOJO NAVIGACIJA

Pasirodžius Nemune ledams, Kauno - Jurbarko ruože sustojo navigacija. (Ir)

VILNIAUS ŽINIOS

REGISTRUOJAMI VOKIEČIAI

Vilniaus miesto komisarato 1941.XI.14 atsišaukimu, visi Vilniuje gyvenantys vokiečiai kviečiami ligi 1941.XI.30 registruotis Vilniaus Miesto Komisarato įstaigoje. Registruojami visi, kurie gali įrodyti savo vokišką kilmę arba pagal kilmę, kalbą, užsilaukymą, išauklėjimą ir jausmą laiko save vokiečiais.

SVETAINIŲ IR RESTORANŲ REGISTRACIJA

Tiksliausiai aprūpinimui maistu ir maisto kieki paskirstymui, lapkričio 17 dienos Vilniaus Miesto Apygardos Komisarato parėdymu privalo užsiregistruoti visos svetainės, valgyklos, restorana, kavinės, arbatinės, alaus barai, vyninės, kabaretai su vartojimu valgiu arba gėrimu. Registruotis reikia Vilniaus Miesto Savivaldybėje, Mokesčių Dalyje, ligi lapkričio 23 dienos. (NL, Nr. 123)

VISOS ĮMONĖS REGISTRUOJAMOS DARBO INSPEKCIJOJE

Visos Vilniaus miesto ribose veikiančios valstybinės ir privatinės pramonės, amatų, transporto, susisiekimo bei statybos įmonės turi iki š. m. lapkričio mėn. 25 d. įsiregistruoti vietos Darbo Inspekcijoje. Registracijos prievole atlieka įmonės vedėjas ar kuris kitas už įmonės tvarkymą atsakingas asmuo. Įsiregistruoti privalo tiek seniau

veikiančios, tiek naujai įsteigtos įmonės. Įmonių registracija liečia ir artelius. (NL, Nr. 123)

ARKLIŲ IR GALVIŲ REGISTRACIJA

Lapkričio 10 dienos Vilniaus Miesto Apygardos Komisarato parėdymu tikslingiau pašaru aprūpinti ir jį paskirstyti Vilniaus mieste esantiems arkliams ir raguočiams bei kitiems naminiams gyvuliams, skelbiama tu gyvulių registracija. Visi arklių, raguočių ir kitų gyvulių savininkai bei laikytojai privalo ligi lapkričio 23 dienos užsiregistruoti Vilniaus Miesto Savivaldybėje, Mokesčių Dalyje.

Registruotis turi visi, kurie tik laiko šiuos gyvulius ar jie pašaru turi visai žiemai pakankamai, ar iš dalies, ar visai neturi. (NL, Nr. 123)

REIKIA REGISTRUOTIS PRAŠYMŲ BIURAMS

Lapkričio 8 dienos Vilniaus Miesto Apygardos Komisarato parėdymu, prašymų rašymo, perrašinėjimo ir vertimo biurams nustatomas terminas ligi lapkričio 30 dienos užsiregistruoti Vilniaus Miesto Savivaldybėje. Ten pat reikia suteikti reikalingas žinias apie savo versloveis ir gauti leidimus šiuo verslu verstis. Neuzsiregistravusiems ir negavusiems atitinkamo leidimo, šiuo verslu verstis toliau nebus leidžiama. (NL, Nr. 123)

Amerikos angliakasių streikas įgauna aštrias formas

NEW YORKAS. Associated Press praneša iš Pittsburgo, kad per naują įvykusius kivirčius ir susišaudymus tarp streikuojančių angliakasyklų darbininkų postų ir darbininkų buvo sužeisti trys vyrai. Kadangi laisvosios angliakasyklų streikai, kuriais palaikoma s reikinių iškeiti reikalai, tai, kaip Associated Press sako, reikia manyti, jog savaitės pabaigoje sustos darbas visose Pensilvanijos kasyklose. Vašingtono sluoksniuose manoma, kad vakar kasyklų darbininkų sąjungos pirminkui Lewisui atėmus paskutinį Rooseveltto sutaukinimo pasiūlymą, a'puolė paskutinė galimybė baigti streiką taikingu būdu.

BAIGTA NEPAPRASTOJI JAPONIJOS PARLAMENTO SESIJA

TOKIO. XI. 20. Nepaprasta parlamentinė penkių dienų sesija, kuri buvo suaukta iki kraštutinumo įtemptos tarptautinės padėties metu, šiandien baigė svarstyti visus dienotvarkės klausimus. Pasak Domei, buvo priimtos įvairiausios priemonės, kurios siekia užtikrinti japonų poziciją kare nuo bet kurių netikėtumų. Aastovų rūmai šiandien savo sesiją baigė, o aukštesnėi rūmai su įprastomis ce-

remonijomis bus uždaryti rytoj ryta.

AMERIKOS ŽYDAI HULLUI PADOVANOJO MEDALĮ

NEW YORKAS. Pasak „New York Herald Tribune“, užsienio reikalų ministerių Hullui už jo didelius nuopelnus rimtoje tautos krizėje ir ypač už pakartotinius išpėjimus prieš nacių pavojų buvo su'ektas „1941 metų Amerikos žydų medalis“. Laiške, kuriame Hullis praneša gaves šį medalį, sakoma, jog jis esąs labai dėkingas už „didelę garbę“.

VAŠINGTONAS: Užsienio reikalų ministerija pranešė, kad, išėjus į pensiją generolui Weygandui, Jungtinių Valstybių politika Prancūzijos atžvilgiu pergryvena naują bandymą. Visi planai ūkiškai paremti Prancūzų Šiaurės Afrikai laikinai nutraukti.

BUDAPEŠTAS. Ketvirtadienio vakare apie Vengrijos regento sveikatos stovį buvo paskelbtas šis gydytojų pranešimas: „Susirgęs gripu valstybės regentas šiek tiek taisyti. Ketvirtadienio vakare temperatūra buvo 38,6°. Nėra jokių komplikacijų. Valstybės regentas turi pagulėti kelias dienas“.

Truputis iš operetės istorijos

Šiandien Didžiajame Teatre eina operetės premiera. Tai vokiečių kompozitoriaus Leharo „Linksmoji našlė“, parežyta 1905 m. Pirmą kartą operetė buvo pastatyta 1906 m. Vienos operetės teatre. Leharas yra parašęs ne vieną operetę. Iš viso jo kūrybai priskaituojama net 14 operetėjų. Minėtoji „Linksmoji našlė“, pagal kūrybos chronologiją, buvo antroji Leharo operetė. Tačiau „Linksmoji našlė“ yra labai plačiai paplitusi. Leharas iš pat jaunų dienų buvo muzikas. Pradžioje buvo orkestro smuikininkas, vėliau karo orkestro dirigentas, pagaliau operetėjų kompozitorius. Čia Leharas geriausiai pasireiškė, nes yra ryškiasusias Vienos operetės atstovas. Jo kūriniai pasižymi melodingumu ir dideliu darnumu.

Operetės vardas yra kilęs iš italų kalbos žodžio „operete“. Tai mažybinis žodis iš „opera“ (kūrinys). Tuo būdu operetė reiškia tą pačią operą, tik su mažinta prasme. Operetės kilmė yra labai sena. Operetė pasirodė drauge, gretimai su opera. Operetė dažniausia buvo operos juokingas pamėgdžiojimas, savo rūšies atstipėjimas į operą. Suprantama, kad su laiku operetė sukūrė savo stilių ir turinį. Visa tai yra ir muzikos, ir arijų, ir valdybos, ir staigmenų atžvilgiu, savo rūšies operos „su mažinimas“, tam tikra perspektyva.

Be to, operetė susilaukė ir savo žymiausių kūrėjų. Tikrosios operetės kūrėju yra laikomas vokiečių muzikas Offenbachas. Tačiau ir Offenbachas vadinavo savo operetes ne operetėju vardu, bet opera bouffe, norėdamas atskirti nuo prancūzų operetės, vadinamos opera comique. Tik vėliau plačiai pasklido operetės sąvoka ir vardas.

Operetė leido tinkamai reikštis ir tam tikros vietos. Tai buvo didieji Europos miestai. Pirmą tenka kalbėti apie Paryžių, o antroji vieta atitenka Vienai. Vėliau Vienos operetė pasidarė tam tikras operetės žanras, vadinamas Vienos operetės vardu. Drauge išryškėjo operetė ir Berlyne. O taip pat ispanų operetė. Šalia šių operetėjų pasireiškė visa eilė talentingų kompozitorių. Vienas tokių yra Leharas, kurio operetė šiandien eina Didžiajame Teatre.